

Dora Kremer

Herman Heijermans

bron

Herman Heijermans, *Dora Kremer*. H.J.W. Becht, Amsterdam 1893

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/heij011dora01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

IV

Doktor Stockmann. Ja gewisz, ja gewisz!.... Die Sache ist die, seht ihr, dasz der stärkste Mann in der Welt der ist, der am einsamsten steht.

Frau Stockmann.... Ach du, Thomas -!

(IBSEN. EIN VOLKSFEIND)

[Woord vooraf]

In Holland is 't schrijven van 'n oorspronkelijk stuk een misdaad.

Men valt er op aan, als havikken op 'n kreng.

Ieder sleurt 'n brokje mee, tot 'n kaalgevreten skelet overblijft.

Dat was zoo.

Dat is zoo.

Dat zal zoo zijn:

omdat Holland klein is,

omdat improductieve menschen op 't gebied van venijn ultra-productief zijn.

Over D.K. hebben publiek en pers de barstensvolle galblazen geopend.

De meest vermakelijke domheden zijn er over verkondigd.

't Stuk was 'n mislukte parodie op Nora.

De schrijver had wel aanleg voor 'n klucht.

Men verweet hem zijn driestheid, zijn brutaliteit, zijn jeugd.

Men viel op 'n eersteling aan met het groote devies 'We want the best in art now, or no art.'

Men vroeg of hij leed genoeg gekend had, om over 't leed van anderen te oordeelen.

Die heele storm van kleine passiën is buiten me om gegaan. 'k Hecht niet aan de wijsheid van zoovelen als die er officieel geroepen worden hun oordeel uit te spreken.

D.K. verschijnt niet in druk, omdat ik 't zelf met 't stuk eens ben - 't heeft voor mij veel grooter fouten dan die 'n oppervlakkige kritiek aanwees; als artistiek werk voldoet die pennevrucht van voor anderhalf jaar maar voor een deel aan mijn voelen van heden -, 'k geef 't in 't licht als 'n protest tegen den walgelijken stroom van personaliteiten, tegen de kleinzieligheid van vele Hollandsche 'critici', die op de meest unfaire wijze persoonlijke kwaadaardigheidjes hebben gelucht tegen 'n lid van hun achtbaar college. 't Genoegen om hierover grappige dingen te vertellen, reserveer 'k me tot later.

In Rotterdam waren 't *verslaggevers* die 't sein tot sissen gaven.

In Amsterdam, waar D.K. succes had, waren 't *verslaggevers*, die de vuilste insinuaties over de samenstelling van 't publiek uitkraamden.

Ja, meneeren, tooneelspelers te Amsterdam en elders hebben warm toegejuicht. Ik ben er dankbaar voor. Als vakmensen iets goeds in D.K. vinden, hecht ik daar meer aan, dan aan zinneloos geklap.

In *Dora Kremer* heb 'k getracht buiten de tooneel-konventie te blijven, getracht te geven vier bedrijven in natuurlijk verloop, zonder trucs, zonder *scènes à faire*, zonder theater-coups. M'n bedoeling was geen drama met groote actie. Ik wilde een eenvoudige analyse, een treurspel zich afwikkellend te midden van de banaliteiten van 't leven.

Daarom heb ik o.m. de gewone liefdes-sentimentaliteit vermeden, de ontwikkeling der genegenheid tusschen Ferdinand en Dora op sobere wijze aangegeven, 't aan de vertolkers overlatend door innigheid en gloed 't schetsachtige aan te vullen.

Daarom heb ik in 't eerste bedrijf het monotone interieur

VII

bizonder gedetailleerd, in 't tweede de stijging der vervreemding voorbereid, in 't derde 't contrast geteekend tusschen die menschen bestiaal doend in hun verveling en 't jonge vrouwtje, alleen met haar worsteling.

Daàrom geschiedt in 't vierde bedrijf de ontkenning, zonder zoeken naar effect, zooals dat in 't leven oók gebeurt.

Dora Kremer is de reine vrouw, geexalteerd door onbegrepen wetenschap, overspannen door 'n wanhopig *grübeln*, edel in haar ideëen. 'k Heb haar naar 't leven geteekend. Zoo ook Karel. 't Samenbrengen dier twee was fantasie. Wie deze hoofdtypen heeft kunnen waarnemen, moge beslissen of mijne figuren leven.

'Het gedicht' dat Broekmeijer in 't 3de bedrijf voordraagt, heeft men wel willen opvatten als eene parodie op de N.-Gids. 'k Heb daar niet aan gedacht. Volgend de konventie, had ik den boekhandelaar 't een of andere flauwe rijmpje in den mond kunnen leggen. 'k Heb willen parodieeren den man, die als zooveel schreeuwers een richting 'navolgen', zonder haar te voelen of te begrijpen. De vertolkers weten hoe ik dit reeds op repetitiën duidelijk maakte.

Mijn hartelijken dank aan de heeren Le Gras en Haspels, aan de dames en heeren van 't gezelschap, die met zooveel toewijding gespeeld hebben.

Mijn dank aan de enkelen, die me brieven van instemming zonden.

Amsterdam, Mei 1893.

HERM. HEIJERMANS JR.

VIII

Voor de eerste maal opgevoerd in den Grooten Schouwburg te Rotterdam op Dinsdag
25 April 1893.

Personen.

Karel Kremer, landeigenaar	de Hr. D. HASPELS.
Dora, zijn vrouw	Mevr. v. KERCKHOVEN-JONKERS.
Martinus Potter, zijn neef	de Hr. HENRI DE VRIES.
Dominee Willemsen	de Hr. ROSIER FAASSEN.
Dorothea, zijn vrouw	Mevr. MARIE VAN EYSDEN-VINK.
Dokter Roelofs	de Hr. J. HASPELS.
Geertrui, zijn vrouw	Mevr. COELINGH-VORDERMAN.
Haring, notaris	de Hr. LE GRAS.
Mathilda, zijn vrouw	Mevr. BURLAGE-VERWOERT.
Broekmeijer, boekhandelaar	de Hr. VAN KERCKHOVEN.
Ferdinand Smit, luitenant O.I. leger.	de Hr. F. TARTAUD.
Herman Meeuwsen, } luitenants b/d Marine.	{ de Hr. I. HOOFT.
Lodewijk Krapels, } luitenants b/d Marine.	{ de Hr. VAN EYSDEN.
Daatje, dienstbode	Mevr. FAASSEN-VAN VELZEN.

Eerste bedrijf.

De 'goede kamer' van een rijk heereboer. 't Is avond. Een lamp op de thee en een op de whisttafel, voorzien van gekleurde kappen, geven 'n gezelligen, rustigen schijn in 't ruime vertrek. De verandah-deuren staan open. Frissche avondkoelte stroomt binnen. Men heeft 't gezicht op een stijf aangelegden tuin door de maan beschenen. Links een piano, waarop 'n spaarpot (groen varken). Rechts een ouderwetsche, gebeeldhouwde kast met oud porselein. Op 't blad een flesch wijn met glazen. Daarnaast een deur, die naar buiten leidt. Op den voorgrond, links, een speeltafel met whistdoos, kaarten enz. Rechts een kleine leestafel, waarop eenige tijdschriften en het Nieuws van den Dag. Bij de rechter-verandah-deur een groote ronde tafel met theeservies. De meubelen zijn ouderwetsch. Een groote hangklok tikt eentonig. Water bromt in den ketel. Buiten ritselt eentonig gewrijf van blaren. Om de whisttafel zitten Karel, Dominee Willemsen, Dokter Roelofs en notaris Haring. Zij whisten druk. Broekmeyer leunt op 'n stoel bij de leestafel, met den rug naar 't publiek. Bij de theetafel: Dora, Geertrui, Dorothea, Mathilde, allen onder 't praten met handwerkjes bezig.

1ste Tooneel.

DORA

(gaat naar de whisttafel.)...

(Eene jonge vrouw, bijna nog meisje, 20 jaar oud. Ze is slank, met gracieuse bewegingen. 't Gezicht interessant, fijne, regelmatige trekken. De groote oogen hebben iets melancholisch, lichte randen er onder van moeheid. De gelaatskleur is bleek, niet ongezond. 't Snelle van haar bewegingen duidt op een nerveus temperament. Ze heeft iets ongeduldigs in haar spreken, door sneller denken dan de monotone omgeving. Als ze lacht is 't druk, opgewonden: zenuwuitingen. Meestal klinkt in haar spot iets bitters. De hoofdtrek in haar karakter is in 't

begin een geduldig zich onderwerpen, een geprononceerd passief-zijn, een sympathieke verkropping van leed tegenover de anderen, die haar niet begrijpen. Tegenover Ferdinand is ze teruggetrokken, tóch met een naïf loslaten van haar gedachten. Ze heeft licht blond haar, eenvoudig opgenomen, draagt 'n smaakvol donker-grijs kledingje)...

Een van de heeren nog thee?....

DOMINEE.

Asjeblief Mevrouw! Wat 'n mooie misère was dat! Nee, geen melk of suiker.

KAREL.

(Een eenigszins corpulente veertiger, gezonde gelaatskleur, gebruind; grijze, onbeduidende oogen. Bruin haar. Hij draagt 'n goedkoop confectie-pak. Over z'n doen en laten ligt iets langzaams, bewegingen van een kleingeestig mensch. Zijn spraak is teemend, slijmerig; 'n burgerman, die zich op z'n gemak voelt, z'n schaapjes op 't droge heeft. Zijn schraapzucht toont zich door groote korzeligheid, overgaand tot nijdige valsheid. Hij heeft voor zijn vrouw 'n onderdanigheid door zijn gevoel van minderheid. Als hij zich tegen haar verzet komt zijn ruw egoïsme boven. Uit een der zakken hangt 'n zakdoek, die dient om meubelen enz. te wrijven).

Hoe is 't mogelijk! Hoe kun je thee zonder suiker drinken? Geef me ook 'n kopje, kind. Véeel suiker, hoor! Ha, ha, ha!

DOKTER.

Nee, Haring, wacht even. Laat m' één oogenblikje uitblazen.

HARING.

Die interrupties vind ik allerhinderlijkst. 'k Heb nog nog nooit 'n whistclub gekend, waarbij zooveel gebabbeld werd.

DOMINEE.

Da's waar. De eisch van 't spel is: spelen, niet praten.

KAREL.

Kom, kom... 'k Ben maar eens jarig.

HARING

(kregelig).

M'n heele bakje is leeg. 't Is al half tien. Nu moet je me nog de kans wegnemen om terug te winnen.

MEV. HARING.

Mopper je weer, Haring?

MEV. WILLEMSEN.

Foei, notaris, al twee uur lang whisten jelui. Je mag wel 'n paar minuten uitrusten.

MEV. ROELOFS.

Dat eeuwige kaarten énerveert me. Roelofs, praat nu toch eens!

DOKTER.

Ja, kind, ja! Ik verzamel stof.

KAREL.

Doortje, waar is de luitenant?

DORA.

In den tuin.

BROEKMEYER.

Hij rookt z'n sigaar... in den maneschijn.

KAREL

(staat op roept in den tuin).

Loop je niet in de bloembedden, Ferdinand?

FERDINAND

(buiten, onzichtbaar).

Nee! Nee!

MEV. HARING

(tot Dora).

'k Geloof, dat meneer Smit zich knapjes verveelt. Hoelang logeert-ie hier al?

DORA.

Drie weken.

MEV. HARING.

(zoetsappig).

Al drie weken? Wat schiet die tijd op! Zoo, zoo. Blijft-ie nog lang?

DORA.

Dat is iets wat ik nooit an gasten vraag.

MEV. HARING.

O zoo! O, zoo!

MEV. WILLEMSSEN.

Dominee!... Dominee, hoor je me niet? Heb je al gesproken over je dwaze plan van van morgen?

DOMINEE.

Welk plan?

MEV. WILLEMSSEN.

Van vrouw Barendse?

DOMINEE.

Ik had er heelemaal niet aan gedacht.

BROEKMEYER.

Wat is er met de vrouw van den organist?

MEV. WILLEMSSEN.

Gut... Weet u nog niet?...

BROEKMEYER.

Is Barendse dood?

ROELOFS.

Van morgen overleden. Gestikt in 'n hoestbui.

MEV. ROELOFS.

Je zult zien Roelofs... dat is mijn dood ook.

ROELOFS.

Maar, kindlief... Heb je nu al tering ook?... Kijk eens in den spiegel, Truitje!...
ha-ha-ha!

MEV. ROELOFS.

Spot maar! Je vindt me nog eens dood in bed. Aan mijn maag geloof je ook niet.

ROELOFS.

Ach, kom... Da's nu al je zesde gebakje.... je twaalfde kopje thee. Gister avond heb je drie broodjes

met ham en twee harde eieren gegeten... Geen wonder dat je wakker ligt.

MEV. ROELOFS.

Jij zult nooit mijn gestel vatten. Als ik wakker lig komt 't door maagkramp en door jou. Ja, door jou. Hemel, mevrouw Haring... hij snurkt als 'n... als 'n... olifant.

BROEKMEYER.

Geen geheimen uit de slaapkamer, waar jongelui bij zijn.

MEV. HARING.

Zoo'n oude vrijer!

BROEKMEYER.

Ja! Ja! Wat was nu 't plan, dominee?

DOMINEE.

Me dunkt we moesten de handen ineenslaan, om de arme weduwe...

MEV. WILLEMSSEN.

Verbeel je... de weduwe!

MEV. HARING.

Ja, met zoo'n mensch heb ik geen medelijden. Zoo'n schepsel.

MEV. ROELOFS.

Natuurlijk... de mannen hebben voor zoo iets altijd consideratie.

2^e Tooneel.

DE VORIGEN, FERDINAND.

FERDINAND.

(heeft de laatste woorden in den deurpost gehoord).

(Een jonge man, 30 jaar, sterk gebruind, 'n zwart snorretje. Evenals al degeen, die pas uit Indië komen, heeft hij iets flegmatisch over zich. Hij is energiek in z'n spreken, vooral met iets ongeduldigs bij 't gebabbel der anderen. Dikwijls volgt hij Dora met de oogen, bewonderend, met 'n eerbiedige genegenheid. Is hij met haar alleen, of spreekt hij met haar, dan is er warmte in zijn stem en verliest hij zijn flegmatieke gebaren).

Aha!.... Daar tel ik ook onder.

MEV. HARING.

Liefdadigheid voor zoo'n Creatuur!

FERDINAND.

Mag ik weten waarover 't gesprek loopt?

MEV. HARING.} *Alle drie gelijktijdig.*

U moet weten...

MEV. WILLEMSSEN.} *Alle drie gelijktijdig.*

Toen ze trouwden...

MEV. ROELOFS.} *Alle drie gelijktijdig.*

'n Jaar geleden...

FERDINAND.

Ho! Ho!... Zoo blijf ik even wijs

MEV. HARING.

Ik zal 't vertellen.

HARING.

Zouden we nu maar niet verder spelen?

ROELOFS.

Nog één seconde!

MEV. HARING.

Een schande! Weet u wat voor weduwe 't mensch is?

MEV. WILLEMSEN.

Maar begin dan toch bij 't begin, mevrouw!

MEV. HARING.

Barendse was hier organist, ziet u. En... en... toen-ie wist, dat-ie sterven moest, heeft-ie d'r pas getrouwd.

FERDINAND.

Wie is die ie?

MEV. WILLEMSEN.

Een meid uit den Helder... Daar had hij een kind bij... We wisten d'r niks van toen hij een half jaar geleden hier organist werd.

DORA

Ik vind 't braaf, dat hij zijn kind 'n naam heeft gegeven.

FERDINAND.

Ja, dat dunkt me ook.

ROELOFS.

Jammer dat-ie gestorven is... 'n knappe jongen.

MEV. ROELOFS.

't Zou wel wonder wezen, dokter, als je niet in de contramine was.

ROELOFS.

Maar kind, dat ben je zelf.

MEV. ROELOFS.

Welzeker... zoo'n gemeene meid, die 'n kind heeft voor ze trouwt.

KAREL.

Malligheid! Ik ben twee jaar getrouwd, en...

DORA.

(trotsch).

Karel!

KAREL.

Zei je wat?

DORA.

Nee!

HARING.

't Is tien minuten over half tien... Als we nu niet doorwhisten ga ik heen.

MEV. HARING.

(tot haar man).

Dorus, je bent onuitstaanbaar.

MEV. WILLEMSSEN.

En denk je, dat ze ooit in de kerk is geweest?

MEV. ROELOFS.

Ze brengt de gemeente in discrediet.

MEV. WILLEMSSEN.

'k Ben haar eens, omdat m'n man 't wou, wat afgedragen kleeren gaan brengen - je weet wel die vroegere streepjes broek van den dominee en zijn geruite vest... 'k Hou anders niet van 'n andermans goed', zegt ze me vierkant in 't gezicht.

MEV. HARING.

Wat 'n brutaliteit!

MEV. WILLEMSSEN.

'Je dee beter, mensch, naar de kerk te gaan... voor je man te bidden'... Zei 'k haar... Raad eens wat ze antwoordt?

MEV. HARING en MEV. ROELOFS.

Nou?

MEV. WILLEMSSEN.

'k Heb geen tijd voor die dingen.... en van tering haalt 't 'r toch geen op.'

MEV. ROELOFS.

(tot Ferdinand).

Nou, wat zei ik u?

FERDINAND.

'k Geloof dat 't beter is, dat 'k me buiten de kwestie houd.

DORA.

Wil je nog 'n kop thee, luitenant?

FERDINAND.

Graag!

(Dora schenkt in).

BROEKMEIJER,

(zacht tot Dora).

Mag ik voor postiljon d'amour dienen?

(neemt 't kopje aan).

DORA.

Zulke aardigheden zijn 'n beetje ongepast, meneer Broekmeijer.

BROEKMEIJER.

Wor nu niet boos. U weet...

(zij draait hem den rug toe...)

Ei!... ei!...

(Ferdinand heeft zich aan de leestafel gezet, drinkt, neemt 'n krant op).

MEV. HARING.

(tot de twee anderen).

Heb je nou ooit zoo'n ongezellig mensch gezien als die luitenant Smit?... te lezen waar dames bij zijn!

BROEKMEIJER.

(tot Dora).

Mag ik ook nog 'n kopje? Alleraardigst hoe uw kleine handjes zoo'n kopje apprêteeren. Ik sta hier net als de dienstknecht van hoe-hiet-ie-ook-weer, die door Rebecca an de bron gelaafd werd.

KAREL.

Isaac! Isaac!... Heel goed!... Ach, vrouw, zet den waterketel eens recht... Kijk maar, hij staat scheef.

DOMINEE.

We zijn wel onder ons, mijn waarde Broekmeijer, maar in 't algemeen houd ik niet van profane vergelijkingen.

BROEKMEIJER.

(tot Dora).

U ook niet?

DORA,

(Sarcastisch)

Alles wat ù zegt is gewoonlijk geestig.

(Ferdinand geeuwt, bedekt zich den mond).

MEV. HARING.

(snibbig).

U schijnt u te amuseeren, Luitenant.

FERDINAND.

Oh, pardon... 'k... 'k Ben verkouden.

DOMINEE.

Om terug te komen op het straks gesprokene, wilde ik voorstellen een liefdadigheids-Soirée te organiseeren. Als de dames dat eens wilden uitwerken.

MEV. ROELOFS.

... Een Soiree... een fancy-fair... da's 'n aardig idee... 'n bal na afloop.

DORA.

'k Doe aan alles meê, waardoor de vrouw geholpen wordt.

KAREL.

Ja maar... zie je dominee... Dat mensch is met geen kleinigheid geholpen... Dat draait natuurlijk weer op enkelen neer... D'r is aan alles 'n grens... Laat die vrouw maar weer naar den Helder gaan, waar ze van daan komt... D'r zijn armen genoeg in de gemeente. Daar heb je...

DORA.

'k Wil 't graag uit m'n eigen zak betalen, als je objecties hebt.

KAREL.

Ja maar, zie je... jouw zak of de mijne.

DORA

(flauw glimlachend).

't Is afgesproken, Dominee!

KAREL.

Ja maar...

DORA

(geraakt).

'k Zei toch...

KAREL

(sussend).

Goed, goed... kind.

MEV. WILLEMSEN.

Ik steun die meid niet!

DOMINEE.

Gekheid, Dorothea... *Mijn* vrouw doet mede.

MEV. WILLEMSEN.

Maar Dominee.

WILLEMSEN

(deftig).

Mijn vrouw doet zelfs heel gaarne mede. De vrouw van den Dominee geeft bij werken der liefdadigheid het goede voorbeeld, Dorothea... Eendracht moet er zijn... Er zijn al doleerenden genoeg in de gemeente.

MEV. HARING.

Alles goed en wel, dominee, maar als u wist welke praatjes er over dat schepsel lopen...

MEV. WILLEMSEN.

Hoor je, Dominee?

MEV. HARING.

An zoo iemand is 't geld niet besteed.

DOMINEE.

Zie nu eens...

KAREL

(hem in de rede vallend).

Ach, dominee, zet dat koppie eens wat verder op tafel... 't Is haast gekanteld... echt porcelein...

HARING.

'k Zie wel dat 'r van whisten niets meer komt... 't Is kwart voor tien... Dan zal ik maar opstappen.

DOMINEE.

Ho! Ho! Beste vrind... Je hebt gelijk... We zullen doorspelen... Mevrouw Kremer, u zult mijn belangen wel waarnemen, niet waar?

DORA.

Zeker!

(naar de dames gaande).

Laten we er eens kalm over praten

(t gesprek wordt fluisterend voortgezet).

ROELOFS.

'k Had wel lust af te delen en opnieuw te beginnen... bij voorbeeld vier whistjes om 'n dubbeltje.

DOMINEE.

Wel foei! veel te grof!...

KAREL.

Goeie God! dokter, wat ben je buitensporig.

HARING.

Nonsens! We spelen nu eenmaal om 'n halve cent. Da's meer dan genoeg... 't Komt toch alles in 't varkentje.

ROELOFS

Juist daarom... De armen zullen ook niet vet gemest worden van onze halve centjes... Maar enfin! Mij wel! Ik geef! Kom Haring, maak nu troef!

(spottend)

Je had toch zoo'n haast... Niet waar, Kremer,

notarissen spelen de aardigste troeven uit!... Vooruit, jij zit an de voorhand.

(Broekmeyer staat toe te kijken).

HARING.

Daar! Harten troef!

BROEKMEIJER

(deklameerend).

‘Amor speelt in alle harten,
Dikwijls zulke vreemde parten.’

KAREL.

Heel goed! Ha ha ha! Hartenparten. Waarachtig dat rijmt. Heb j'm gehoord, Doortje?
Heel aardig!... Ach, Broekmeyer, je morst asch. Daar! Dank je... Ik vraag!

HARING.

Ik pas!

ROELOFS.

Ik ga mee!

WILLEMSSEN.

Niet zoo haastig, niet zoo haastig. 'k Heb mijn kaarten nog niet ingezien.

KAREL.

Vrouw, wil je ons nou 'n flesch wijn geven? Die daar op 't buffet. 'k Heb 'm al opengetrokken.

DOMINEE.

Ik, ik, ik pas!

(Spel begint. Ferdinand geeuwt luid houdt verschrikt op).

DORA

(langs hem gaand).

Ik bid je!

FERDINAND.

C'est plus fort que moi

(neemt een krant op).

MEV. ROELOFS

(tot de twee anderen).

Zie je dat?

MEV. HARING.

Altijd hebben we 'n gezellig kransje gehad. Dat Kremer ook zoo'n jonge wijsneus moest trouwen... Ze laat zich zoo maar 't hof maken door twee tegelijk

(wijst op Ferdinand en Broekmeijer).

MEV. WILLEMSSEN.

Haar Haagsche manieren staan me niks an in den laatsten tijd. Ze doet net alsof ze meer is dan wij. Wij *dulden* haar toch maar is 't niet?

MEV. ROELOFS.

En dan die bluf met d'r Parijsche japon!... Komt 't te pas, dat...

MEV. HARING.

Sust... Daar is ze!...

(tot Dora, die zitten gaat)

U hebt toch 'n Charmante manier om te ontvangen.

HARING,

(luidruchtig lachend).

Troef! Troef! Dat heet samengaan! Twee er onder! Betalen asjeblief!

ROELOFS,

(tot Karel, driftig).

Maar hoe kun je nu op *zulke* kaarten vragen?

KAREL.

Hoe kan men nu op jouw kaarten meêgaan? Wat heb je nu eigenlijk gehad?

DOMINEE.

Asjeblieft niet napraten! Verloren is verloren. Kremer jij geeft.

BROEKMEIJER.

Ik heb nog nooit zoo stom zien spelen.

(gaat naar de dames).

MEV. HARING.

(tot Dora).

Ja, maar, mevrouwetje... dat kind,... dat kind... Die Barendse was een...

DORA.

De man is dood. De weduwe - ze is dan toch zijn weduwe - moet geholpen worden.

BROEKMEIJER.

Zeker, zij moet geholpen worden, u hebt in mij 'n bondgenoot, Oostenrijk - Hongarije. Hi! hi! hi!... Als er 'n soirée komt, zal ik een van mijn gedichten voordragen.

MEV. HARING.

Ja, ja... maar ik doe niet mee.

MEV. ROELOFS.

Kom, kom... Niet zoo halstarrig, beste mevrouw. Zoo'n Soirée is heel aardig. U hebt dochters. Doe het voor de meisjes. Laat die eens een pretje hebben. Je moet toch ook aan je eigen plezier denken. We hebben hier niet zooveel. De officieren uit den Helder komen bij zoo'n gelegenheid over. 't Geeft wat afwisseling... Als ik 't maar beleef met mijn kwakkelende gezondheid.

KAREL.

Doortje, kom 's kijken!... Ik heb zulke gekke kaarten... Raad me eens.

DORA.

(staat op, kijkt even).

'k Weet 't heusch niet!

(langzaam gaat ze naar Ferdinand).

ROELOFS.

Altijd dat kaarten laten zien!... Wat drommel speel toch zelfstandig.

MEV. WILLEMSSEN,

(is ook opgestaan en kijkt in Karels's kaarten).

Nog al duidelijk. Zie je dit? En die?

(fluistert hem iets toe).

KAREL.

Nee, dat durf ik niet... Zie je deze?...

ROELOFS.

Spelen we nou?

(tekenen van ongeduld der anderen).

KAREL.

Ja! ja! ja!

MEV. HARING.

(tot Mev. Roelofs).

Wat 'n boonestaak is toch die Dominee's-vrouw.

MEV. ROELOFS.

En zoo'n geur van vroomheid... Thuis zit z'm vreeselijk op z'n kop. Ik ga ook eens zien.

(Staat op, neemt Karel's kaarten in de hand. Mev Willemsen gaat weer zitten).

KAREL

Wat zegt u?

MEV. ROELOFS.

't Is gewaagd... Ik zou 't doen.

HARING.

(nijdig).

'k Heb lust m'n kaarten neer te smijten. Spelen we ja of nee? we zijn toch geen ouwe wijven, he? 'k Heb nog nooit zoo onaangenaam gespeeld... Wat is 't: Solo, misère of abondance?

KAREL.

Dadelijk! Dadelijk!

MEV. HARING,

(tot Mev. Willemsen).

Die vrouw van den Dokter is onuitstaanbaar! Wat 'n kleeding voor 'n mensch van haar leeftijd met acht kinderen!... Maagkramp, verbeel je! Ze doet niks dan eten en drinken.

MEV. WILLEMSSEN.

Ik reken altijd voor drie personen meer, als ze bij ons komt.

KAREL.

Nou courage! Ja, ja... ik doe 'm! Misère-ouverte!...

(hij legt de kaarten neer, een oogenblik stilte. Alle dames, behalve Dora, verdringen zich nieuwsgierig om de whisttafel. Dora bladert in een tijdschrift. Broekmeijer draait om de leestafel).

DOMINEE,

(lacht luid, slaat in enthousiasme met de handen op tafel).

Een kleine verrassing! Ha ha ha! Daar ligt je misère!

KAREL,

(tot Mev. Roelofs.)

Zie je wel!... Ik had m'n zin moeten volgen! Een faillissement, dertig in de pot... vijf an de man.

BROEKMEIJER,

(leunt op de leestafel),

Hebt u den roman gelezen, dien ik u meegebracht heb?

DORA.

Na 't eerste hoofdstuk had ik er genoeg van.

BROEKMEIJER.

Hé!... 't werd toen eerst piquant, erg piquant.

(ze maakt een verontwaardigde beweging. Ferdinand legt verbaasd zijn krant neer, luistert toe).

U bent toch getrouwd!... Getrouwde vrouwen...

DORA.

Juist dàarom. Ik laat 't dwepen met dergelijke lectuur aan anderen over.

BROEKMEIJER,

(dom lachend).

Wilt u me nou heusch wijsmaken, dat u 't boek niet uitgelezen heeft... Ach kom, ach kom...

DORA.

(uit de hoogte).

Meneer!

FERDINAND.

U handelt ook in vee, meneer Broekmeijer?

BROEKMEIJER.

Ja, ja, zeker. Boekhandelaar en veekooper.

FERDINAND.

Ja, dat dacht ik wel.

BROEKMEIJER.

Bedoelt u daarmee soms...

FERDINAND.

Hemel, nee! Excuseer!

(verschuilt zich achter de krant).

BROEKMEIJER.

Hm!

(hij knoopt zijn jas dicht, maakt een beweging alsof hij wat zeggen wil).

Hm!

(De dames zitten weer bij de theetafel).

MEV. HARING.

Meneer Broekmeijer, we hebben uw advies nodig.

(hij gaat boos naar de andere groep).

DORA.

Ferdinand!...

FERDINAND.

Vroeg je wat?

DORA.

Hindert je iets?

FERDINAND.

Mij? Nee!

DORA.

Je verveelt je!

FERDINAND.

Nu ja!... Ik kan dat geteem niet aanhooren... 't Is hier goed om...

DORA.

Om dood te gaan.

FERDINAND

(verrast).

Jij ook?

DORA.

O, m'n God!

(Een stilte).

FERDINAND.

(vroolijk).

Ho! ho!

(geeuwt).

DORA.

Stil toch!

FERDINAND

(spottend).

De whisttafel hier... De koffieklatlach daar... Scyllus en Charibdis...

DORA

Stil toch!

FERDINAND.

En voor toegift 'n dichterlijke veeboer

(luid).

Zeg, bestaat er 'n superlatief van spleen?

DORA.

Ik smeeek je...

FERDINAND.

Te denken, dat 'k hier drie weken geleefd heb.

DORA.

Ik twee jaar!...

FERDINAND

(snel).

Da's waar. 'k Ben 'n... verduivelde egoïst!

DORA

(langzaam).

Je moest weer heengaan.

FERDINAND.

'k Dacht er over.

DORA

(toonloos).

Da's goed!

MEV. WILLEMSEN.

(snel).

Nee, heusch, meneer Broekmeijer...

MEV. HARING

(opgewonden).

Die menschen!... Die menschen!...

MEV. ROELOFS

(do.)

Nee, dan kom ik niet in 't comité.

BROEKMEIJER

(overredend).

Ja maar, luister nu eens.

FERDINAND.

God weet wie er nu weer afgeta eld wordt.

DORA.

Laten we aan de andere tafel gaan zitten.

FERDINAND.

Als 'k denk an onze gezellige avondjes in't Haagje...

DORA.

Toen Eduard...

FERDINAND.

De stakker...

DORA.

Als hij nog leefde...

FERDINAND.

Dan?...

DORA.

Zou 'k niet hier zijn.

(ze scheurt afgetrokken 't blad van een tijdschrift aan stukken.

MEV. HARING.} Opgewonden tempo.

Ja! ja!

BROEKMEIJER. } *Opgewonden tempo.*
Waarachtig niet!

MEV. ROELOFS. } *Opgewonden tempo.*
Nee! nee! nooit!

MEV. WILLEMSSEN. } *Opgewonden tempo.*
Ach, gekheid, malligheid!

FERDINAND.

Waar denk je an, Dora?

DORA,

(Kijkt verschrikt op).

An niets!

(lacht flauw)

... Welke dweper zou 't eerst 't woord 'geluk' gebruikt hebben?

(ze schudt ongeduldig de schouders, gaat naar de theetafel, Ferdinand volgt haar met de oogen).

Waar liep 't gesprek over?

MEV. HARING.

(druk).

Kúnnen we de Gerritsens vragen? Broekmeijer staat 'r op... Zulke parvenus... Hij heeft vijftien jaar geleden geaccordeerd... Nou hebben ze 'n statie...

MEV. ROELOFS.

(huilerig).

Hebt u ook 'n glas water?.... 'k voel hartkloppingen... O! o!...

(Dora schenkt in).

Zoo... zoo... Nu bedaart 't... Daar blijf ik nog eens in... Dokter!... 'k Had hartkloppingen...

ROELOFS,

(zonder op te zien).

Ja, ja!... Klaveren boer! Klaveren vrouw!... Klaveren heer!... Klaveren aas!...

HARING.

Bravo! Bravo!

MEV. ROELOFS.

Hij hoort niet eens. Hij hoort niet eens.

(Ferdinand zet zich over Dora).

MEV. HARING.

Bent u klaar met de lectuur, luitenant? 'k Dacht, dat we van avond heelemaal niet meer op u konden rekenen.

FERDINAND.

'k Had 'n beetje hoofdpijn.

MEV. ROELOFS.

Daar kan ik van mee spreken.

MEV. HARING.

Was u er bij... toen Eduard doodgeschoten werd.

FERDINAND.

(Korzelig).

Jawel... jawel...

BROEKMEIJER.

Ei, dat wist ik niet.

MEV. WILLEMSSEN.

'k Heb er zoo'n boel van gehoord... U moet me dat eens vertellen.

FERDINAND.

(Koel).

Liever niet... 'k Rakel niet graag dingen op, die je op weg bent te vergeten.

MEV. ROELOFS.

Och toe! Och toe!

FERDINAND.

Nee!... 't Is Dora's broer... die herinneringen zijn beroerd pijnlijk... Pardon!

DORA.

(onverschillig).

Vertel gerust... 't Is al zoo lang geleden.

FERDINAND.

Nee! nee! Je moet me niet kwalijk nemen... We zitten hier te lekker, te knusjes... 't Is geen verhaaltje! D'r is 'n ferme jongen uitgestapt, vermoord in Atjeh... Dat vertel je zoo maar niet bij 'n kopje thee.

BROEKMEIJER.

(grinnekend).

God nog toe... 'n Sentimenteele luitenant, da's 'n merkwaardigheid.

FERDINAND,

(driftig).

Je bent 'n...

(houdt zich in).

Je bent 'n grappenmaker meneer, verdomd grappig! Pardon!... Sentimenteel?...

(vertelt snel, wrevelig, met tegenzin).

Uitgestuurd werden we, 'n handvol... in den nacht... te patrouilleeren.

God, de zaak is zoo oudbakken! 't Gebeurt elken dag zonder dat de kruideniers in Holland d'r naar kikken... Eduard an 't hoofd... heelemaal 'n twintig man... ik als liefhebber d'r bij... We leien in hinderlaag... stil... geen woord... geen enkel woord... Toen zaten de zwarte honden ons op 't lijf, in eens... 'n verrassing! Geschoten werd er niet... Man tegen man... Dat tuig! Die hondsvotten!... 'k Heb gevochten, als 'n gek als 'n tijger... toen ben 'k neergevallen... Hier heb je 't lidteeken.

(wijst op zijn slaap)

neergevallen voor dood...

MEV. WILLEMSSEN.

En? En?

FERDINAND.

(somber).

'k Kwam bij in Oleh-leh... dagen lang was ik weg... totaal weg... ze hebben me de rest verteld... Ze hebben 'm meegesleurd, Eduard... zwaar gewond. De versterking kwam te laat... natuurlijk... En... En...

DE ANDEREN,

(angstig).

En?

FERDINAND.

Dood gemarteld!

MEV. WILLEMSSEN.

Heere in den hemel!

FERDINAND.

(vol passie).

Groote God, als 'k daaraan denk, wor'k krankzinnig... word 'k dol... Z'n hoofd zonden ze ons thuis... Z'n lichaam ligt daar ergens... als 't ligt... in de binnenlanden. Geen woord afscheid! Geen begrafenis! Daar moet je koel bij blijven... Pacificatie! Pacificatie! De zonen van 't land geslacht om 'n misselijke politiek van babbelaars in Holland. Je moet beschaafd vechten, beschaafd tegen zulk ongedierte!

En als j'r een te pakken krijgt en 'm mee brengt... dan wordt-ie... dan wordt-ie... weer losgelaten met 'n fooi in z'n zak.

MEV. HARING.

(goeilijk).

Da's toch dwaas.

FERDINAND.

Dwaas? 't Is misdadig! weet je wat ik dee, als 'k aangeschoten gevangenen had?

DORA.

Nu?

FERDINAND.

'k Sloeg ze de hersens in.

MEV. WILLEMSSEN.

Heere God!

FERDINAND.

Vijf hebben d'r voor Eduard geboet.

MEV. WILLEMSSEN.

Christenliefde!

FERDINAND.

Ja, ja!... Oog om oog! tand om tand!

DORA.

(hem vreemd aankijkend).

Je bent wraakzuchtig.

FERDINAND.

Dat ben ik. Heel erg.

MEV. ROELOFS.

Nou leg ik den heelen nacht wakker... verschrikkelijk! verschrikkelijk!

DORA.

'k Zie jullie nog vier jaar geleden weggaan... Allebei in je nieuwe uniformen.

MEV. HARING.

'k Vind 't erg treurig.

FERDINAND.

(ongeduldig).

Laten we nu over wat anders spreken... We zijn op 'n verjaarsfeest... Kom, 'n beetje muziek... Je wordt lam als je an die dingen denkt... 'n beetje vrolijkheid.

MEV. WILLEMSSEN.

Zing eens wat, mevrouw Kremer. Zoo'n lieve stem...

DORA.

'k Ben niet gedisponeerd en dan de whisttafel.

MEV. ROELOFS.

't Stoort toch niet als je vrouw zingt, Kremer?

KAREL.

Volstrekt niet; schoppendrie!... Kind, pas op voor de spaarpot op de piano! Ruiten? Asjeblief.

DORA.

(zacht).

'k Zing niets vrolijks... Enfin!... Heb jij 't sleuteltje, Karel?

BROEKMEIJER,

(terwijl Karel in zijn zakken den sleutel zoekt).

Je bent zeker bang voor inbrekers, dat je de piano afsluit!

HARING,

(op z'n stoel draaiend).

Speel dan toch door! Dat gebabbel onder 't spel!

KAREL.

Eén oogenblikje. Je maakt me zenuwachtig. Drommels waar is die sleutel nou? Ah! Hier vrouw! Wil je voorzichtig zijn bij 't openmaken... 't Blad is pas gelakt. Zoo nou ben 'k weer klaar... Ruiten Heer!

ROELOFS.

Daar had je eerder mee moeten uitkomen. Dat komt van al dat gepraat.

KAREL.

Ja, da's waar... da's waar.

(Dora begint te zingen 'Ich weiss nicht was soll es bedeuten').

(Broekmeijer slaat de bladen om, Ferdinand staat achter de piano).

MEV. HARING,

(tot Mev Roelofs).

Wat 'n gemaakte stem... net of ze 'n aardappel in d'r keel heeft.

KAREL.

Aardig zingt me vrouw, hè? Jammer, altijd die vreemde deuntjes... 't Is geloof 'k, iets van 'n meissie, dat zich kamt. Schoppen gevraagd? Mis man! Hier heb je troef! Niet gedacht, hè?

(Neuriet even mee).

Verduiveld lief!... Mooi geluid zit d'r in die piano... boum!... boum!... m'n vrouw heeft 'm zelf uitgezocht. 'n Stuk van zes honderd gulden, met vijf percent voor contant...

BROEKMEIJER.

Sust! sust!

KAREL.

Sust! sust! als me eigen vrouw zingt?

(driftig)

Zeg, Haring, kom je nou met klaveren uit? En straks heb je niet bekend!

HARING.

Ik hou niet van die opmerkingen. 'k Heb wel bekend!

KAREL,

(luid).

Je hebt niet bekend! Ik heb straks klaveren gevraagd en die heb je afgetroefd.

HARING.

Da's niet waar!

(hij schreeuwt zoo, dat Dora ophoudt met zingen. Allen letten op den twist bij de speeltafel).

KAREL.

Wablief? Niet waar? Jij hebt altijd van die vergissingen.

HARING.

Jij... je bent 'n ploert!

KAREL.

Wat zeg je?

HARING.

Dominee, preekt maar eens!

DOMINEE.

Laat mij er buiten, alsjeblieft.

KAREL.

Je bent 'n spelbreker, jij!... Je zoekt altijd ruzie als je verliest... Heeft-ie straks niet getroefd, dokter?

ROELOFS.

'k Weet 't niet! 'k herinner 't me niet.

DOMINEE.

Komaan, geen kwestie!

KAREL.

Ik heb gelijk.

HARING.

Je liegt 't! Daar!

(smijt de kaarten neer).

KAREL.

Zoo, ben ik 'n leugenaar?

HARING,

(nijdig).

Dat ben je... 'k heb genoeg van je... Da's mijn laatste whistpartij!... Versta je?

MEV. HARING,

(kwaadaardig).

Nee maar, Kremer, da's toch ongepermitteerd!... Zoo tegen je gasten uit te varen.

HARING.

Je ziet me voor 't laatst... voor 't laatst man!... Kom vrouw!

(Beiden driftig af).

3e Tooneel.

De vorigen, zonder Haring en Echtgenoot.

DOMINEE,

(tot Dora).

Na dit onaangename voorval, geloof 'k, dat 't beter is, dat we afscheid nemen voor van avond.

MEV. WILLEMSSEN.

Die notaris en z'n vrouw zijn erg ordinaire menschen. Da's al de zooveelste maal, dat ze kwestie maken. Goeien avond, mevrouw.

(neemt afscheid).

ROELOFS.

Kom, vrouw!

(nemen ook afscheid).

BROEKMEIJER,

(lachend).

'n Verstoorde feestavond!

(tot Dora)

Aangename nachtrust... Zult u me eens waarschuwen als u droomt van 'n engeltje... dat op mij lijkt.

DORA.

'k Heb zelden nachtmerrie.

BROEKMEIJER,

(grinnekend).

Heel complimenteus. Van u hoor ik graag zoo iets. Mevrouw!

(buigt).

KAREL.

'k Zal jullui even uitlaten.

4e Tooneel.

DORA, FERDINAND, (een oogenblik stilte).

FERDINAND.

'k Zag 't aankomen.

DORA.

'k Ben er an gewend.

FERDINAND,

(lachend).

Sedert 'k hier ben is je man al driemaal geslagen vijanden met Haring geweest. Morgen is 't zeker weer vergeten.

DORA.

Natuurlijk... Anders ligt de whistclub tegen den grond.

(Stilzwijgen, daarna zeer aarzelend).

Wanneer ga je heen?

FERDINAND,

(eenigszins bitter).

Da's de tweede maal, dat je me dat vraagt.

DORA.

'k Erger me... omdat je hier niet op je plaats bent.

FERDINAND.

'k Wou weer terug.

DORA.

Naar Indië?

FERDINAND.

Ja... 'k voel me vreemd in Holland... Geen thuis... Van moeder alleen nog 't graf... Wat moet ik met de twee jaar verlof uitvoeren? 'k Ben nu drie maanden weg... De koortsen zijn over... 'k Maak misbruik van jullie gastvrijheid.

DORA.

Nee, dat niet.

FERDINAND.

En dan....

DORA.

En dan?

FERDINAND

(ontwijkend.)

'k Verveel me... Luiheid is des duivels oorkussen, zegt men.

DORA

'k Begrijp je niet...

5e Tooneel.

De vorigen KAREL.

KAREL

(tot Ferdinand.)

Verbeel je... ik speel klaveren uit, hij troeft... 'k kan d'r 'n eed op doen... En waarachtig hij bekent later... Nee... maar zoo iets... zoo iets! Enfin... Hij komt niet meer over m'n vloer... Heb je opgelet, Doortje, dat ze twee gebakjes voor d'r kinderen meegenomen heeft.

DORA.

Wie zij?

KAREL.

Trui, de vrouw van den dokter.

DORA

(onverschillig.)

Niet opgelet.

(Karel ruimt de whistjes in de doosjes. Daarna neemt hij de glazen en de wijnflesch op).

Zou je dat nu maar niet liever door de meid laten doen?

KAREL.

Dank je!... Die breekt alles... van morgen heeft

ze pas de theepot laten vallen, de groote met de blommetjes.

DORA.

Ik weet 't!

KAREL

(sluit de flesch in 't buffet, gaat met de glazen af, bij de deur.)

't Is tien uur... We zullen naar bed gaan, he? Geef d'r maar 'n nachtzoen, luitenant.

(Af.)

FERDINAND.

We zullen morgen verder praten

(geeft haar een hand).

Goeien nacht!...

(lachend)

'k Heb je nog nooit...

(wil haar kussen.)

DORA

(heftig).

Nee, dat niet!

FERDINAND.

Goeien nacht!

(Af.)

6e Tooneel.

KAREL, DORA.

KAREL

(pratende, ruimt hier en daar op, zet de stoelen op hun plaats, wrijft de leuningen met z'n mouw af.)

Zeg kind... blijft-ie nog lang?

DORA.

Wie?

KAREL.

Smit.

DORA

(koel.)

Nee.

KAREL

Da's goed, want zie je...

DORA

(nog koeler.)

'k Zei toch al nee.

KAREL.

Best, best... 'k praat d'r al niet meer over. Ben je klaar?

DORA.

Ga maar... ik kom.

(Karel af met één lamp. Dora wandelt 'n paar maal koortsachtig op en neer. Bij de theetafel staat ze nadenkend stil, neemt dan de lamp op, gaat langzaam af.)

Tweede bedrijf.

De tuin van Kremer. Links een verlichte verandah, waarnaast een hooge steenen muur. De rechterzij wordt ingenomen door een lage schutting, die den moestuin van den bloemtuin scheidt. Op den voorgrond, rechts, een dichtbegroeid prieel waarvoor tuintafel met stoelen. 't Is 'n drukkend warme zomeravond. Bij 't prieel valt zacht maanlicht.

1e Tooneel.

POTTER, FERDINAND.

(Ferdinand ligt, rookend, in een der tuinstoelen. Potter drentelt met de handen in de broekzakken, eveneens rookend bij de schutting.)

POTTER

(fluitend.)

Zeg wat 's jouw opinie over Karel?

FERDINAND.

Hoe kom je daarop?

POTTER.

Da's geen antwoord... Wat denk je van 'm?

FERDINAND.

Vin je 't niet beter als 'k mijn gedachten voor me hou? 'k Ben al 'n maand z'n gast...

POTTER.

Of van z'n vrouw.

FERDINAND.

Wat bedoel je?

POTTER.

Wel... Maar je hebt gelijk...

(fluit)

Zeg!

(Ferdinand hoort hem niet... fluit)

... Zeg!

(Ferdinand schrikt op)

... soes je?... Zeg, je bent ook niet bijzonder sociabel van avond.

FERDINAND.

Dat kan wel.

POTTER.

Is er iets mis?

FERDINAND.

Och nee.

POTTER

(fluitend.)

'k Verwed er m'n kop onder dat Meeuwsen en Krapels den trein gemist hebben.

FERDINAND.

Hoe ver is 't van hier naar 't station?

POTTER.

Een kwartier... En ze hadden nog net 10 minuten.

FERDINAND.

Meeuwsen heeft lange beenen

(vervalt weer in nadenken.)

POTTER

(rookend, fluitend.)

Vervloekt gezellig ben je!

FERDINAND.

Eerlijk gezegd ben 'k niet op mijn gemak. Als je 'n maand lang ergens logeert... en je koffers klaar staan voor de reis...

POTTER.

Nou die reis is zoo ver niet... Van den Haag naar den Helder maak je 'n salto mortale in 'n halven middag... Zeg, meende je 't waarachtig met je plan weer naar Indië terug te gaan?

FERDINAND.

Zeker. 'k Had 't gedaan ook. Je kunt niet vatten hoe dwaas we ons hier voelen. Gister had 'k nog hooglopende ruzie met den veldwachter. 't Had weinig gescheeld of hij had me ingerekend. Ha! ha! ha!... Stel je voor, hij heeft procesverbaal opgemaakt!

(lacht hartelijk.)

POTTER.

Da's verduiveld grappig! Ben je oneerbiedig geweest tegen de gemeentelijke autoriteit?

FERDINAND.

'k Kwam van den dokter... 'n Nieuwe aanval van koorts... De goeie man verbiedt me pertinent naar Indië terug te keeren... Goed!... 'k Beloof 'm voorloopig in Holland te blijven... Uit mijn humeur wandel 'k langs den straatweg, sla met mijn rotting de koppen van de paardebloemen af, die in 't gras staan... Daar komt de veldwachter: 't Is verboden 't plantsoen te beschadigen.'

(bootst een brommende stem na.)

Ik haal de schouders op en lach... Het gewapende mannetje haalt 'n boekje te voorschijn, vraagt mijn naam. Ik lach nog meer. Schrijf maar op... Tarquinius Superbus... anno 510 voor Christus! zeg 'k. Hij kijkt me verbluft an. Ik schater. En toen wou de lummel me inrekenen. Verbeel je dat!

POTTER

(lachend.)

Patent! Patent!

FERDINAND

(mee lachend, daarna ernstig).

't Is hier klein Parijs! Ha! ha! ha!... Ja... en zoo verhuis ik morgen naar de residentie... Die vervloekte koortsen!

2e Tooneel.

De vorigen MEEUWSEN, KRAPELS (luidruchtig opkomend) BROEKMEIJER.

KRAPELS

(druk.)

Den trein verzuimd! Den trein verzuimd!

(tot Potter)

'k zei je nog zoo...

POTTER.

Maar man!

KRAPELS.

Je hebt 't 'r op angelegd.

POTTER.

Waarachtig...

KRAPELS.

'n Advocatenstreek! Je bent 'n!... Je bent 'n!... Nou geef me je hand.

MEEUWSEN.

Da's 'n leelijke geschiedenis... 't telegraafkantoor was gesloten.

KRAPELS

(snel-ratelend.)

Da's 't minste! Da's 't minste... Maar wat moet je hier 'n heelen avond uitvoeren?

(tot Broekmeijer).

Hebben jullui hier 'n soos, 'n theater, 'n opera? Niet? Dan wandel ik naar den Helder.

MEEUWSEN.

Is 'r een logement?

BROEKMEIJER.

De Zwaan.

KRAPELS.

De Zwaan! De Zwaan! Moeten zulke ongeluksvogels in een Zwaan logeeren!

POTTER.

Zie je, da's 'n voorbeschikking... 't Noodlot had meelijden met Ferdinand en mij...
Nou blijven jullie hier en van avond brengen we met elkaar door.

BROEKMEIJER.

'k Ga ze binnen waarschuwen... Ze zullen opkijken... 'n Heele opschudding!

(Af).

MEEUWSEN.

Laten we ook naar binnen gaan, Lo... 't Is ongeleefd.

KRAPELS.

Ach wat! Ach wat! Larie farie! Je neemt me niet kwalijk, Potter, al is 't je neef, 'k heb me van middag aan tafel verdomd verveeld.

POTTER,

(lachend).

Sans gêne!... Sans gêne!...

KRAPELS,

(tot Meeuwsen)

Jij had ook dien inval om Ferdinand te gaan verrassen... 'n mooie verrassing.

MEEUWSEN.

Pardon. Jij hebt 'r 't eerst over gesproken.

KRAPELS.

Niet waar. Jij, jij, jij!

MEEUWSEN.

Jij zei me gister...

KRAPELS.

Nee, dat zei jij!

MEEUWSEN.

Maar...

KRAPELS.

Zanik nou niet. We liepen op straat om kwart voor drie. Herinner je je?... Ik zei...
Kijk eens wat 'n

mooie meid... Je weet wel die van uit de Sigarenwinkel... Nou? nou? nou?...

MEEUWSEN.

Toen zei jij...

KRAPELS.

Nee dat zei jij... Potter is gepromoveerd... D'r is morgen 'n feestje bij z'n neef... Ferdinand is 'r ook... We konden 'r wel eens de beenen onder tafel gaan steken.

MEEUWSEN.

Nee maar... Zoo'n brutale opsnijder.

(lacht).

KRAPELS.

En je hebt je zin gehad... De vrouw van den dokter heeft geen tand in d'r mond, geen tand, zeg ik je... En ze lacht met 'n grijns waar je wee van wordt! Zoo iets...

(imiteert).

De 'kuit' van den notaris, heeft vijf dochters en twee zoons. 'k Weet alles, alles!... de heele stamboom van d'r familie

(telt op de vingers)

Anna is negentien, teekent, schildert, speelt piano. Marie bakt pruimtaart, Koosje zingt... Trientje, ook 'n celebritéit in 't een of ander... Goeje God 'k ken al de schandalen van 't heele dorp... Gister heb jij 'n proces-verbaal opgelopen!

FERDINAND,

(lachend).

Bravo!

MEEUWSEN.

Maar Lo, hou nu eens even op met je geratel...

KRAPELS.

De dokter's vrouw heeft 'n hartziekte, 'n maagziekte, 'n leverziekte... Z' is geloof ik eens gek geweest...

MEEUWSEN.

Hou nu toch op! Je maakt me hoofdpijn... 't Is

acht uur... Bepaat eens wat we doen zullen... 'k Ga naar binnen.

(Af).

POTTER.

'k Heb 'n subliem idee.

KRAPELS.

Gebeurt je ook niet dikwijls.

POTTER.

Merci!... Jij wordt ziek over 'n half uur...

KRAPELS.

Je hebt de soort voor 't bestellen.

POTTER.

Kramp...

KRAPELS

Kramp?... Da's te ordinair... Iets meer aristocratisch, vin je niet?

POTTER.

Hou nou op met je flauwiteiten... Je wordt ziek...

KRAPELS.

Uitstekend... Ik wor ziek.

POTTER.

Wij brengen je naar je logement...

KRAPELS.

Wie, wij?

POTTER.

Ferdinand, Meeuwsen en ik.

KRAPELS.

Goed! Best! Begrepen! en jullui brengt ons dan meteen morgenochtend naar den eersten trein.

POTTER.

Accoord... Of we dragen je.

FERDINAND.

Ja maar...

KRAPELS.

Geen maren...

FERDINAND.

Nee... ik kan dat niet... 't Is m'n laatste avond hier... Dat zou heel grof zijn.

POTTER.

Gekheid!... Je vertelt als je thuis komt, dat hij

(op Krapels wijzende)

doodziek was, dat we gewaakt hebben, gepapt, warme kruiken, zandzakken...

FERDINAND.

Nee. Positief 'k doe 't niet. Ik kan 't niet en wil 't niet.

KRAPELS,

(met een zucht in een stoel vallend).

Daar heb je 't... Spelbreker! Landrot!

FERDINAND

(lachend.)

Luister nu eens... Jullie offert je op tot tien uur.

KRAPELS.

Nee dat nooit... 'k zeg je ze heeft geen tand in d'r mond en de ander...

FERDINAND

(lachend.)

Kijk die ruïne twee uur aan, en ik inviteér je op mijn kamer...

KRAPELS.

Aha! Een zonnestraal...

FERDINAND.

D'r staat nog wijn in een van de koffers... We blijven gezellig babbelen... en morgen gaan we gezamenlijk... Nu?

KRAPELS.

Maar wat moeten we tot tien uur uitvoeren? Ah, daar is Meeuwsen...

(Meeuwsen komt op)

wel...

MEEUWSEN

(met een lang gezicht.)

Laat me nu niet aan mijn lot over daarbinnen

(tot Potter.)

Je neef is naar 'n zeug gaan kijken, die gebigd heeft... De dominee doet 'n dutje... De notaris en de dokter domineeren... Mevrouw Kremer is er niet... en de anderen.

KRAPELS.

Nu?

MEEUWSEN.

Klemmen zich als parasieten an me vast.

KRAPELS.

Vrouwenhater!

3^e Tooneel.

De vorigen KAREL.

KAREL

(komt haastig uit de verandah en roept over de schutting).

Janus! Janus!

BOERENJONGEN

(komt op klompen aanklotsen, achter de schutting.)

Joa!...

KAREL.

Heb-ie ze goed op stroo gelegd?

BOERENJONGEN.

Joa!...

KAREL.

Alle tien?

BOERENJONGEN.

Joa!

KAREL.

Goed! Goed!

(wrijft zich de handen.)

Ga maar!

(roepend)

Doortje!

POTTER.

Dora is er niet.

KAREL

(naderbij komend.)

Hé! Zijn jullie hier? Drommels, meneer Meeuwsen... meneer Krapels...

MEEUWSEN.

We hebben den trein verzuimd.

KAREL

(verschrikt.)

Den laatsten trein!... Ja maar, zie je... ik kan u niet logeeren... ik...

MEEUWSEN.

Maak u niet ongerust... We gaan strakjes 'n kamer bestellen in de Zwaan.

KAREL

(vriendelijk.)

Da's goed... Je bent 'r heel goedkoop... De bedden zijn 'r zindelijk

(tot Ferdinand.)

Ze heeft gebigd, zeg!... Tien vette rakkers....

KRAPELS.

Maakt de kraamvrouw 't wel?

KAREL.

Best!... Met dat beest heb ik plezier... Verleden jaar 'n bekroning... nou tien biggen

(wrijft zich de handen.)

Waar is m'n vrouw toch?

POTTER.

Is ze weer heelemaal beter?

KAREL.

Wel zeker... wel zeker... 'n flauwte... Ze was draaierig... 't Was ook zoo warm van middag met gesloten deuren... Gaan de heeren mee?... Da's

wel aardig dat u hier bent op den laatsten avond van m'n vrind Smit...

(tot Krapels.)

Whist u?

KRAPELS.

Wablief?

KAREL.

Whisten... kaart spelen.

KRAPELS.

Mijn kerkelijke principes...

POTTER

(schaterend.)

Verdomd goed!

KAREL

(korzelig tot Potter.)

Hoor eens neef... 'k vat niet waarom je zonder aanleiding lacht...

MEEUWSEN.

Wij whisten nooit, meneer Kremer.

KAREL.

O zoo!... o zoo!...

(wandelt met Meeuwsen naar binnen.)

KRAPELS

(op zijn horloge kijkend.)

Pas kwart over acht... Tinus!... 'k Schop den heelen boel in de war... Kom mee, Ferdinand! we zullen ze opfrisschen... 'n Gezelschapsspel... 'n Dwaasheid... 'n Dolheid!... Denk je, dat 'k weer op m'n stoel blijf zitten.

(pakt de twee anderen onder den arm en sleept ze mee naar de verandah.)

Verduiveld als 'k lang hier bleef begon 'k 'n amouretje met 't jonge wijf je...

(lachend tot Ferdinand.)

Drommels... was dat jouw trekpleister?

FERDINAND

(driftig.)

Hou toch die onzin voor je!

(Af.)

4e Tooneel.

(Het tooneel blijft eenige oogenblikken leeg. Uit de verandah klinkt verward ruzemoes van stemmen. Men speelt op de piano. Krapels' stem boven alles uit. Langs den tuinmuur komt Dora, langzaam. Ze luistert even naar 't leven, gaat dan in 't prieël, 't hoofd op de handen steunend. - Roelofs.)

ROELOFS.

Mevrouw Kremer! mevrouw Kremer!

DORA.

Ik ben hier...

ROELOFS.

We hebben u overal gezocht... scheelt er weer wat aan?

DORA.

Hoofdpijn.

ROELOFS.

Ei! Ei! weer hoofdpijn? Laat de pols eens voelen.

(Zij reikt hem lusteloos de hand.)

Hm! Normaal! Bepaald normaal! En toch...

DORA.

Niets! Niets!

ROELOFS.

Ik houd u al 'n paar weken in 't oog.

DORA.

Ik begrijp niet...

ROELOFS.

Van morgen is u flauw gevallen onder 't pianospel... Dat bevalt me niet... Hoe zijn u de druppels bekomen?

DORA.

Goed... Heusch ik...

ROELOFS.

Willen we eens heel open praten?

DORA.

U bent immers Karel's dokter...

ROELOFS.

Ja, ja!... Maar nu als vrind 'n woordje.

DORA

(sarcastisch.)

Als vrind?

ROELOFS.

Vindt u dat zóó vreemd?

DORA.

Vreemd? vreemd... Och nee!...

(spottend.)

Hou ik u niet van de whisttafel op?

ROELOFS.

We whisten van avond niet.

DORA

(ongeloovig.)

Och, kom!

ROELOFS

(lachend.)

We gaan aan 't pand verbeuren... 'n inval van dien eenen luitenant.

DORA.

Pandverbeuren?

ROELOFS.

Ja, ja!... Wat zegt u daarvàn?... En nu...

(hârtelijk.)

Wat scheelt er aan...

(langzaam.)

Waarover tobt u?

DORA.

Ik schijn wel heel ziek in uw oogen, dat u zich de moeite geeft... als vriend... tot me te spreken.

ROELOFS.

Nu begrijp ik u niet... Ben ik ooit ònvriendelijk geweest?

DORA.

'k Heb niet 't recht verwijten te doen.

ROELOFS.

Maar...

DORA

(schamper.)

Ik hou u toch niet op?

ROELOFS

(eenigszins knorrig.)

Goeie Hemel, wat 'n kwaad humeur.

DORA

(kort, zenuwachtig.)

Aha! Om te lachen!... Neem 'r geen notitie van! Dat hebt ge nooit gedaan. Geen van die daar!

(wijst op de verandah.)

Ik ben 't toch al twee jaar.. een vreemde eend in de bijt...

ROELOFS

(haar in de rede vallend.)

Ik verzeker u...

DORA

(driftig.)

Twee jaar 'n speelpop... 'n machine... Twee jaar levend begraven...

(wringt zich de handen.)

O, God!

ROELOFS.

Als uw man dat hoorde...

DORA.

Hahaha! Ja, die zou lachen, net als ik nu.

ROELOFS.

U is schrikkelijk overspannen.

DORA.

Ja, niet waar? En 't is hier toch zoo rustig, zoo landelijk... Hoe kom ik zoo? Hoe kòm ik zoo? Hahaha!

ROELOFS.

Lach nu eens niet... 'k Wou ernstig spreken.

DORA

(spottend.)

Da's goed. Heel ernstig... Wat denkt u over electriche verschijnselen bij zenuwen en spieren.

ROELOFS.

Wat is dat nu voor dwaasheid?

DORA.

Da's modern... Lees Dubois Reymond.

ROELOFS

(heel knorrig.)

Als u dan niet wilt... dan groet ik u...

(staat op.)

DORA

(laat hem gaan tot de verandah-deur.)

Dokter!

ROELOFS.

Roept u?

DORA.

Ga nog nog eens zitten... Meen j't goed met me?

ROELOFS.

Dat moest u weten.

DORA.

Dat *wist* ik niet... Geloof je, dat 'k ziek ben?

ROELOFS.

Overspannen... Opgewonden...

DORA

(droomerig.)

Ja... ja... heel erg... heel erg...

ROELOFS.

Maar da's niets... 'k Zal 'n kalmeerend middel voorschrijven.

DORA

(lacht luid.)

Een kalmeerend middel!... Wat ben je grappig, dokter! Weet je wáárom ik je terug riep?

ROELOFS.

Ja, waarom dan. Met lachen komen we niet verder.

DORA

(plotseling ernstig, afgetrokken).

'k Denk soms...

ROELOFS.

Dat...

DORA.

Dat... dat 'k gek ga worden.

ROELOFS.

Dwaasheid! Malligheid! Hoe komt u daartoe?

DORA.

(met klem).

Is daar 'n middel tegen?

ROELOFS.

Domheid! Ingebeeldheid!

DORA,

(voor zich uitstarend).

'k Ben flauw gevallen van middag... Dat wàs geen warmte... Ik speelde... Toen kwam 'r 'n golf van ontzetting over me... 'k Las de noten... zag ze niet.

ROELOFS.

Was u duizelig?

DORA.

Nee! Nee! Nee! Doe nu geen onnutte vragen... zie je... als je speelt... gaan je vingers als automaten... Waarom?... Je hoort klanken, klanken, klanken... Waarom? De oorzaak, zie je? De oorzaak... Waarom spreek 'k nu hier?... Waarom zit je daar, dokter? Dat zijn van die gekke dingen... Zie je... en van middag, had 'k zoo'n oogenblik... dat 'k an krankzinnigheid dacht.

ROELOFS.

Maar dat is toch te erg... U is te verstandig...

DORA.

(droomerig).

Verstandig?... Zijn wijzen gek of gekken wijs?

ROELOFS,

(lachend).

Dat zijn van die paradoxen... waar 'k 't antwoord op schuldig blijf... Leest u veel?

DORA.

Niet meer!... Ik durf niet meer.

ROELOFS.

Spreek nu eens niet in raadselen.

DORA.

Heb je ooit m'n bibliotheek gezien?

ROELOFS.

Nee.

DORA.

Vader's bibliotheek?

ROELOFS.

Die kon voor u toch niets bevatten.

DORA.

(driftig).

Driekwart heb 'k verslonden...

ROELOFS,

(lachend).

Werken over medicynen... filosofie... Sterrenkunde... Ach kom! Ach kom!

DORA.

Heb je vader gekend?

ROELOFS.

Zeker - 'n knap man... te veel kamergeleerde... 'n Beetje bizar.

DORA.

'n Beetje bizar... Dat is 't woord... Zijn boekerij is bizar...

(plotseling driftig).

Maar waar praten we eigenlijk over?... Als je 'n kind bij snoeperij alleen laat, bederft 't zich de maag... Dat hebt jullui gedaan... jullui!

ROELOFS.

Ik vat 't verband nog niet.

DORA.

Wat denk je dat 'k nu al twee jaar doe om den tijd te dooden?

ROELOFS.

Wel 't huishouden.

DORA.

't Huishouden! Daar zorgen m'n man en de meid voor!

(lacht pijnlijk).

Ik lees... lees... lees...

(op haar voorhoofd wijzend)

... Hier is 't alles één wirwar soms... Ken je Haeckel, Charcot, Darwin -

(lacht)

... 'n Blauwkous, niet waar?... Nee, onzin!... Dat ben ik niet... Ik begrijp maar 'n beetje van dat alles... Maar dat beetje maakt me ongelukkig, dood ongelukkig,

(t hoofd in de handen verbergend, smartelijk).

Daar nu weet j't!... Ik stik hier in 't dorp met mijn gedachten... Ik stik, bij 't gewouwel daar binnen... Ik ben nooit jong geweest... 'k Wil toch ook eens jong zijn... 'k Wil hier van daan, weg, weg! D'r is een andere wereld buiten dit huis... 'n wereld die 'k gis... Ik moet er uit... leven, weten wat leven is... Nu weet je hoè ziek ik ben!

ROELOFS,

(na een oogenblik stilte).

Als ik 't goed begrijp, is u nerveus door overspanning... 'n kleine aanval van Weltschmerz... 'k Heb er een patent middel voor... Geen verdere lectuur en 'n zomerreisje van een paar maanden.

DORA,

(weer spottend)

Ja, 'n reis zou me goed doen.

ROELOFS.

'k Zal er met Kremer over spreken... en kalmte hoor!... Jullui kunt deze week nog afreizen.

DORA.

Waarom die haast?

ROELOFS.

We moeten geen gras laten groeien over onze ingebeelde ziekte.

DORA.

'k Ben gastvrouw... De luitenant...

ROELOFS.

Die gaat toch morgen heen?

DORA.

(verrast).

Morgen?

ROELOFS.

Weet ù dat niet?

DORA.

Ik geloof 't niet... *Ik* moest dat toch weten.

ROELOFS.

Hé, da's vreemd. Na tafel zei hij het terloops... O!... U was er niet bij...

DORA.

Gaat de luitenant..... morgen?

ROELOFS.

Ja... En nu zal ik met Kremer spreken... Gaat u mee?

DORA.

Laat me nog even alleen.

ROELOFS.

Maar dan niet denken...

(lachend).

Of denk aan mij... Ik ben licht verteerbare kost... Tot straks...

(gaat de verandah binnen. Bij 't openen der deur bonst stemmengejoel naar buiten. Even 't tooneel leeg. Dan wordt de deur weer geopend. Mevrouw Haring vlucht in den tuin, achtervolgd door Meeuwsen).

5e Tooneel.

MEV. HARING,

(hevig gestikuleerend).

Nee, 'k doe 't niet.

MEEUWSEN.

Maar Mevrouw...

MEV. HARING.

'k Zwem geen rooie zee over.

MEEUWSEN.

Heusch, u zult niet nat worden.

MEV. HARING.

'k Doe 't niet... 'k Ben moeder van zeven kinderen.

MEEUWSEN.

Ja maar, die zeven kinderen hebben nu niets met de rooie zee te maken... Schoone nimf, als ge absoluut niet te water wilt, kost 't 'n tweede pand.

MEV. HARING,

(naar binnen vluchtend).

Zoo'n spel... zoo'n spel... Voor iemand op mijn leeftijd!... 't Is 'n Schandaal!... 'n schandaal

(af).

MEEUWSEN,

(geeuwt luid).

Pas half negen.

(Af).

6e Tooneel.

(Afen toe klinkt de piano).

DOMINEE, FERDINAND.

DOMINEE.

Verbazend warm!... Even 'n luchtje scheppen.

FERDINAND.

(naar Dora in 't prieel gaand).

Ben je hier? Kom je niet binnen?

DOMINEE.

We komen U even gezelschap houden.

(zij gaan zitten).

FERDINAND.

Mag 'k 'n sigaar opsteken?

DORA.

Natuurlijk!

FERDINAND.

(presenteert Dominee).

Hier is 'n vlammetje. Beter vuur nemen, Dominee... De sigaar brandt scheef.

DOMINEE.

Zoo rook ik altijd... Juist lekker zoo... Heb je wel opgelet hoe 'n sigaar smaakt, die half aan is?

FERDINAND.

Nee.

DOMINEE.

Ruik eens... Drie luchtjes... positief drie luchtjes...

FERDINAND.

'k Doe m'n best... 'k ruik 'r maar één.

DOMINEE.

Je bent geen kenner, vriend... Je bent geen kenner

(tot Dora).

Weer niet in de Kerk geweest, mevrouw?

DORA.

'k Had hoofdpijn.

DOMINEE.

Dat duurt al een half jaar.

DORA.

Ja, ja... ongeveer 'n half jaar.

DOMINEE.

De Kremers hebben altijd 'n goed voorbeeld ge-

geven... Karel is altijd op z'n post... zooals 't betaamt.

DORA.

Ja... ja...

DOMINEE.

Ik vraag waarom...

DORA.

Waarom?.. ja juist, dat vraag ik ook.

DOMINEE.

In 'n kleine gemeente wordt alles beoordeeld... Ik wacht u bepaald volgenden Zondag... Dat is 'n eerste plicht.

DORA.

'n Plicht!... Ja... ja... 'n plicht... En hoe veel plichten zijn konventie?

DOMINEE.

Als ik u zeg...

DORA,

(trotsch).

'k Meen toch vrij te zijn...

DOMINEE,

(ijverig).

Dat is u niet...

DORA,

(prikkelbaar).

Ik wil 't... En nu u 't vraagt... 'k Kom er niet meer, nooit meer in uw kerk!...

DOMINEE,

(gerekt).

Zoo... zoo...

DORA.

We blijven even goede vrienden... onze gedachten loopen te ver uiteen... En elk zijn meening... Kom... 'k ga pandverbeuren...

DOMINEE,

(haar tegenhoudend).

Daar zal 'k met Kremer over praten... Da's al te erg... Da's grof... Dus ik verveel u als ik spreek.

DORA,

(ongeduldig).

Nee, nee! Dat heb ik niet gezegd... Maar ik geloof niet en dus...

DOMINEE.

Ga nu eens zitten... verklaar dat eens.

DORA.

Nee, 'k ga pandverbeuren.

DOMINEE.

Mevrouw Kremer... 'k Roep God tot getuige...

DORA.

God!... Welken God?

FERDINAND.

Dora! Dora!

DORA,

(lachend).

Een fictie, 'n fictie, Dominee...

(op Ferdinand's sigaar wijzend)

Alles rook... rook!... En wat asch!...

(Af).

7^e Tooneel.

FERDINAND, DOMINEE.

DOMINEE.

Da's al te sterk... Dat duld ik hier niet... 'k Moet Kremer spreken... een atheïst!...

(A).

8^e Tooneel.

DE VORIGE, KRAPELS, POTTER.

POTTER,

(overredend).

Je maakt je belachelijk.

KRAPELS.

Nee, 'k doe 't niet... Da's 'n lage wraak van Meeuwsen.

FERDINAND.

Wat is er?

POTTER,

(lachend).

Hij kan z'n pand inlossen... als-ie... als-ie alle dames twee zonen geeft.

KRAPELS.

Nooit! nooit! nooit!

POTTER.

Mevrouw Roelofs keek zoo smachtend naar je! Met oogen! Met oogen!

FERDINAND.

Laat 't pand in den steek!

KRAPELS.

Maar kerel... 't Is m'n sabel...

(tragisch, met pathos).

Tinus, als je m'n vrind bent, de speelgenoot mijner vreugdelooze jeugd, mijn vertrooster, mijn broeder, ga dan terug, zeg dat 'k ongesteld ben geworden, ziek, dood ziek!

POTTER.

Ja maar...

KRAPELS.

't Zat me al lang onder de leden... mazelen... kinkhoest... griep...

POTTER.

Maar...

KRAPELS.

Daar!... 'k Ga nog liever naar de biggen!

(springt over de heining).

POTTER,

(afgaand tot Ferdinand).

Wil jij remplaçant zijn?

FERDINAND.

Dank je... Ik blijf hier voorloopig verdekt opgesteld.

9^e Tooneel.

KAREL, (druk pratend met Roelofs), daarna DOMINEE.

KAREL.

Tien biggen... Da's mooi... Da's heel aardig... Hoe staat 't met jouw zeug?

ROELOFS.

Die mesten we vet.

KAREL.

Zoo...

DOMINEE.

Kremer... We moeten eens samen praten.

KAREL.

Geheimen?

DOMINEE.

Nee... De heeren zijn geen vreemden... Ik ben boos... Nee boos is 't woord niet - verontwaardigd ben ik over je vrouw.

KAREL,

(verlegen).

Alweer.

DOMINEE.

Ja... alweer... En nu moet jij als man 'n eind daaraan maken... Je vrouw houdt me voor den gek.

KAREL.

Niet waar! Niet waar!

DOMINEE,

(op Ferdinand wijzend).

Meneer was getuige.

FERDINAND.

Ik hou me er liever buiten.

DOMINEE.

Maar u was er toch bij... U was er bij... Je vrouw zegt me dingen... dingen die 'k niet herhalen wil... Ze liet me staan als een kwâjongen.

KAREL.

Maar Dominee.

DOMINEE.

Op dien voet wil ik niet langer je gast zijn... Je moet je vrouw onder handen nemen... Wie had dat kunnen denken... 'n atheïst...

KAREL.

Wat is dat?

DOMINEE.

Ze lacht om God... om de geboden!

KAREL,

(verschrikt).

Doet ze dat?

DOMINEE.

En in termen!... Foei!... En dat tegenover mij...

ROELOFS.

Je moet dat zoo niet opvatten, Dominee. Mevrouw Kremer heeft tegen mij ook heel vreemde dingen gezegd.

KAREL.

Tegen jou ook?

ROELOFS.

Je vrouw is ziek.

KAREL.

Ziek!... Ziek!... Wat meen je?

ROELOFS.

Overspanning.

KAREL.

Ach kom nou... Hoe kan dat?... Ze heeft 'n leven als 'n prinses... Ze doet niks, niks, niks... Hoe is dat mogelijk!...

(Binnen wordt een wals op de piano gespeeld).

ROELOFS

Toch is 't zoo...

DOMINEE.

Ik heb mijn opinie gezegd... Wil je dat we goede vrienden blijven Kremer, dan weet je wat je te doen staat.

(Af).

KAREL.

'k Begrijp niks meer... m'n vrouw niet, m'n huishouden niet!... Zeg, Smit, d'r ligt binnen 'n procesverbaal voor je.

FERDINAND,

(lachend).

Ah zoo!

KAREL,

(kregelig).

'k Vind 't alles behalve plezierig, dat zoo iets met mijn gast gebeurt... 'k Ben wethouder...

FERDINAND.

Ja, ja... dat weet 'k al.

(driftig)

Die gast gaat morgen heen... Je opmerking was dus te veel...

KAREL.

Ja maar, zie je...

10^e Tooneel.

DE VORIGEN, DORA.

DORA,

(komt schaterend uit de verandah).

Maar doe dan toch mee! Ik amuseer me kostelijk... Luitenant Krapels is daar net gekomen... Heelemaal nat... Hij is in 'n sloot geloopen... Je moet 'm zien! Je moet 'm zien!

KAREL.

M'n goeie tapijten... 't Wil toch wat zeggen!... M'n heele huis wordt geruineerd.

DORA,

(koel).

Maak je niet ongerust. Hij verkleedt zich in de keuken.

KAREL,

(lachend).

In de sloot geloopen!... Als-ie maar geen kou vat... Laat een kop camille zetten...

DORA.

(tot Ferdinand).

Ga je mee?

KAREL.

Dora!

DORA.

Jawel...

KAREL.

Maar Roelofs... Kijk haar eens aan! Ziek? Je bent gek! Ze ziet er uit als 'n roos!

(plotseling dom lachend).

Beschuit met muisjes soms?

DORA.

Kremer!

KAREL.

Kremer! Kremer! Kremer! 'k Ben toch de baas in me eigen huis.

ROELOFS.

Sla nu niet door. Ik zeg je, je vrouw is ongesteld. Ze moet andere lucht hebben, lichaamsbeweging.

KAREL.

Goed, goed. Als ze maar wil. Ik wandel elken dag. Je kunt morgen meegaan naar Teunis, kind, 'n goed uur lopen. Ik zeg je niet om in je kamer te blijven...

DORA.

Nee, da's waar... da's waar... Wat gaan we bij Teunis doen?

KAREL.

Een koe koopen... Niet de gevlekte... Je weet wel de witte, die...

DORA.

Ja, ja de witte...

ROELOFS.

Sakkerloot Kremer, hou je nu niet zoo bot! Je *wil* zeker niet begrijpen? D'r is geen sprake van 'n wandeling... Je vrouw moet naar 'n badplaats.

KAREL.

(verbluft).

'n Badplaats?... Nee maar... Nee maar, 'n badplaats, zeg je?

ROELOFS,

(ongeduldig).

Ja, en spoedig ook.

KAREL.

Maar ze is niet ziek.

DORA.

Nee, nee... 't Is zoo erg niet.

KAREL.

Hoor je wel?

ROELOFS.

Kort en bondig, 't moet.

KAREL.

Ja, als jij dat zoo positief zegt... Overspanning.... Ben je overspannen, kind?

DORA.

Hahaha! Dat weet 'k al niet meer...

(tot Ferdinand)

Krapels zag er zóó mal uit...

KAREL.

Ja maar, luister nou eens kind. Als Roelofs 't zegt, moet 't dan maar... Zeg, je hebt toch 'n tante in den Haag?

(zij knikt).

Zie je, ik heb toch altijd goeie invallen. Je gaat 'n dag of veertien in den Haag logeeren. Je neemt 's morgens de tram naar Scheveningen. Je neemt 'n broodje mee voor twaalf uur... Dat komt dan heel goedkoop uit... Laat eens zien... 'n dubbeltje er naar toe... 'n dubbeltje terug... en 'n glas melk...

ROELOFS.

Grappenmaker!... August de Domme! Weet je wat mijn voorschrift is? Jij gaat met je vrouw op reis... 'n paar maanden minstens!...

KAREL.

Wablief!

ROELOFS.

Ik dacht over 'n maand in Wiesbaden en 'n maand in 't Schwarzwald.

KAREL.

Denk je dat 'k millionair ben?

ROELOFS.

La, la! We weten hier wat ieder weegt... 't Is voor je zelf ook een pretje.

KAREL.

(zich opwindend).

Twee maanden weg!... 'n schat geld!... Je bent gek, Roelofs! Dat kan ik niet betalen!... Dat wil ik

niet betalen!... Voor wie zie je me an?... Twee maanden 't huis sluiten... Da's gekkepraat. Da's... Da's...

ROELOFS.

La! La! La! La!

KAREL.

(valsch).

Als ze nog ziek was.

(tot Dora).

Je hebt met den Dominee ook al ruzie gehad!... Dat gaat zoo niet!... Dat gaat zoo niet. 'k Ben 'n burgerman. Ik kan dat niet betalen! Overspannen? Moet ik je op reis zenden omdat je allemaal onzin vertelt over weet-ik-wat?

DORA.

Welnee! 't Is toch niet noodig, zei ik je al! 'k Wandel morgen mee naar Teunis, voor de witte koe.

ROELOFS.

Mallepraat!

KAREL,

(nijdig).

Ik kan dat niet betalen. Wie zou er voor de boerderij zorgen, voor...

FERDINAND.

... de tien biggen...

KAREL.

Wat zei je?

FERDINAND.

(zijn toorn bedwingend).

... de biggen, zei ik.

KAREL.

(opgewonden).

Ja, niet waar... Dat kan niet. Je gaat naar Scheveningen, kind, en ruzie met den Dominee wil ik ook niet meer. Je begrijpt toch wel, we kunnen niet met 'm overhoop liggen... Je hebt van die dingen gezegd over God... Ik schaam me. Ik schaam me waarachtig

dat mijn vrouw... Je zou zoo de heele whistclub in de war sturen.

DORA.

Ja, da's ook waar.

KAREL.

'k Heb je al honderd maal gezegd niet zooveel romans te lezen. Je kon Da heel wat werk uit de handen nemen.

DORA,

(plotseling uitbarstend).

Heb je nu genoeg lompheden gezegd?

KAREL.

(verschrikt).

Maar kind!

DORA.

Je stelt je an als 'n boer... als 'n... 'k heb nog te veel tact om je in 't bijzijn van vreemden méer te zeggen. Ik ga *niet* op reis, nòch naar Wiesbaden... nòch naar Scheveningen... Twee maanden met jou...

(houdt zich in, draait zich om, leunt tegen de schutting, den rug naar 't gezelschap keerend).

ROELOFS.

(korzelig tot Karel).

Ga je mee? Je moet dat maar verder met je vrouw uitvechten. Mijn opinie ken je.

KAREL.

Ja maar, kijk nu eens. 't Gaat maar niet aan.....

(pratend met Roelofs af. De piano speelt een wals van Strauss.)

11^e Tooneel.

DORA, FERDINAND.

FERDINAND.

(schommelt onrustig in zijn stoel).

Dora!...

(geen antwoord).

Dora!...

(geen antwoord; hij staat op, legt de hand op haar schouder).

Dora!... God, huil je?

DORA.

Laat me... Laat me...

FERDINAND.

(wandelt eenige malen driftig op en neer dan stilstaand).

Zie je m'n bloed kookt. 'k Zou...

DORA

(zenuwachtig, haar tranen afvegend).

Je zoudt... Je bent even grof... Je gaat morgen?... Waarom hoor ik dat van anderen?

FERDINAND.

(overtuigend).

Omdat... Omdat... 'k Had 't zelf willen zeggen. Je was weg..

(hartstochtelijk)

Je man is 'n lomperd, 'n oud wijf, 'n...

(loopt op en neer; daarna stilstaand).

Dit is geen thuis voor je... 't Is 'n hel hier... Ik zou weg lopen! Hier vandaan!

DORA.

Weg lopen? Naar tante, die me deur zou wijzen...

FERDINAND.

(aarzelend.)

Zie je, 'k weet... 'k weet mensen... die...

(op en neer loopend).

Kan ik wat voor je doen?

DORA.

Jij?

FERDINAND.

Als 'k je zeg, dat, 'k wegga, beroerd... Kapot!

DORA.

Stil...

FERDINAND.

'k Hoèf toch niet naar Indië terug... 'k Kàn toch in Holland blijven...

DORA

(smeekend).

We zullen naar binnen gaan...

FERDINAND.

Dora!...

(zij gaat langzaam heen. Bij de deur stormt Krapels naar buiten, broek te kort, klompen, vest en buis te wijd, een meiden muts op 't hoofd. 't Heele gezelschap komt joelend achter hem aan).

KRAPELS.

(op een stoel springend, de armen omhoog).

Hier heb je Amor!... Wie wil Psyché zijn?

DORA.

(zenuwachtig-lachend).

Ik?...

(ze neemt de pose aan. Algemeen gelach en bravo's).

Derde bedrijf.

Een stijve kamer. De deur in den achtergrond voert naar de zitkamer. Deuren rechts en links. Het is avond. Een petroleumlamp aan de zoldering hangend, geeft 'n aangenaam licht. De meubelen zijn ouderwetsch. In 't midden een groote stevige tafel met tafelkleed. Meer links 'n kleinere tafel met flesschen wijn, rookgerij enz. Voor de haard ligt een pantervel. Op den schoorsteenmantel pendule met coupes en eenige portretten. Links een muurkast. Aan de wanden oud porselein, borden enz.

1e Tooneel

DAATJE.

(bezig glazen uit de kast te krijgen)

daarna KAREL.

KAREL

(kijkt met een ontevreden gezicht rond, haalt zijn horloge te voorschijn).

Kwart over tien.... kwart over tien.... Of 't hier een logement is!....

(snuffelt zonder Da te zien bij 't tafeltje met wijn en sigaren)

.... Natuurlijk dat wordt 'n dronkemanspret.... Weiger nou zoo iets!....

(omkijkend tot Da).

Wat doe jij hier?

DA.

Nou snauw maar zoo niet!

KAREL.

Wat rommel je daar?

DA.

'k Zet den boel klaar....

KAREL.

Wie heeft je dat belast?

DA.

Mevrouw!

KAREL,

(brommend).

Zoo... Mevrouw!... Nou wat zoek je nou nog meer?

DA.

God, mensch, wat hè-j't weer op je heupen... Waar staan de porseleinen aschbakkies?

KAREL.

Die heb-ie niet noodig.

DA.

Mevrouw heit me gezegd...

KAREL.

Ik zeg je da'k ze niet hebben wil.... Wordt toch maar gebroken!... Haal de groote aschpot uit de huiskamer.

DA.

Maar mensch lief!

KAREL,

Doe wa'k je zeg!

(houdt haar tegen).

Neem 't tafel - kleed van de tafel....

DA.

Wel God allemachtig.

KAREL,

(terwijl ze bezig is).

Waar je hoofd toch zit!.... M'n goeie tafelkleed....

(Da neemt 't weg)

Niet zoo ruw!.... Wou jij 't liever vol wijnvlekken hebben?

DA.

Mevrouw....

KAREL.

Ach, mevrouw!.... Welke wijnglazen heb je gegeven?

DA.

Die daar!

KAREL.

Ruim ze weer op!.... Kom vlug nou.... Die glazen geef ik niet in gebruik.... Haal de gladde van beneden.

DA.

Nou maar, ik sjouw zoo niet op den laten avond.... ik ga naar me bed.

KAREL.

Jij doet wat ik je zeg....

DA.

't Wordt hier hoe langer hoe gekker.... Je weet heelemaal niet meer waar je je an te houden heb....

(Karel is op een stoel geklommen en bekijkt een der porseleinen borden)

.... D'r wàs 'n barst in.

KAREL,

(valsch),

Heeft de kat 't weer niet gedaan?

DA.

Dat komt van 't slaan met de deur....

KAREL.

Praatjes! kletspraat.... 'k Hou 't je af.... als je daar maar op rekent.

DA,

(met 't blad glazen in de handen.)

'k Laat me wat afhouên.... Die trekpot wou je ook al in rekening brengen.... 'k Zou maar van den stoel afkomen.... Je bederft de heele zitting.... Je wordt nog heelemaal 'n keukenhen.

(Af)

KAREL,

(bekijkt nog even 't bord, gaat van den stoel af, veegt met z'n mouw het trijp schoon, -

kijkt rond - rolt 't pantervel netjes op, legt 't in 'n hoek - kijkt weer - ademt op 't blad van de tafel, wrijft er met zijn zakdoek op - trekt een rimpel van 't tapijt recht - kijkt op z'n horloge - gaat naar de deur - Da komt binnen met glazen. Hij neemt er een in zijn hand - houdt 't tegen 't licht.

Goed!.... Zet ze nou maar neer en ga naar je bed.

(Af).

DA,

(zet de glazen neer - kijkt Karel na, wijst op haar voorhoofd - bemerkt het opgerolde pantervel - neemt 't op en legt 't weer voor den schoorsteen.)

'k Zal 'm nog 's 'n schort voorbinden.

(Af).

2e Tooneel.

DORA, FERDINAND.

DORA,

(gluurt door de deur links, treedt haastig binnen, loopt vlug op de teenen naar de deur rechts, aarzelt even. Klopt aan.)

FERDINAND,

(in hemdsmouwen).

Jij hier! Excuseer!

(verdwijnt, komt dadelijk weer te voorschijn, zijn jas aantrekkend)

Je doet me schrikken.... 'k Was al bezig 't me 'n beetje makkelijk te maken.

(verschrikt)

Wat zie je bleek!....

DORA.

Praat zachter....

(wijst op de deur in den achtergrond).

Hij is daar.... 'k Moet je spreken....

FERDINAND.

Ze kunnen elk oogenblik komen.... Zou 't niet beter zijn....

DORA.

Nee.... Nu moet 't....

(Ferdinand biedt een stoel aan).

Dank je!

(zenuwachtig gehaast).

Hoe laat reis je morgen?

FERDINAND.

Om half een.

DORA.

Ik ga mee!

FERDINAND.

Wat zeg je?.... Jij....

DORA.

Ik ga mee.... Wil je me mee hebben?

FERDINAND,

(verbijsterd).

God!

DORA.

Weglopen, zei je.... Dat was 'n idee.... 'k Doe 't!

FERDINAND.

'k Begrijp je nog niet goed....

DORA.

Laten we toch niet huichelen, niet liegen.... Dat laffe komediespel.... Jij houdt van me.... Ik van jou....

FERDINAND,

(warm).

Dora!

DORA.

Geen sentimentaliteit.... Je vindt me onvrouwelijk, niet? Geëxalteerd? Ja, ja,.... denk alles wat je goedvindt.... Maar je wilt 't.... Je wilt 't niet?

FERDINAND,

(met passie).

'k Vin je aanbiddelijk!.... 'k Vraag toch niets?.... 'k Zei toch al, dat 'k kapot heenging.... omdat 'k 't verkropt heb 'n maand.... 'n maand lang....

DORA,

(haastig).

Familie hebben we niet.... geen van twee....

(op een portret wijzend)

Om hem ging 'k van je houen... nog vóór je hier was... Nu zullen we gelukkig zijn... 'k Moet gelukkig zijn... Je leeft eens, niet waar?... Je bent toch meester van je eigen leven?... 'k Ken me zelf... Nu ben 'k opgewonden... Zenuwen!... zenuwen!.... Ze hebben me hier gemarteld... 'k Wil niets meer lezen.... niets meer weten... niets meer denken!...

(slaat de armen om hem heen)

'k Ben 'n kind, zie je!... 'k Heb liefde nodig... Je zult me kennen, Freddie...

(begint, tegen hem aangeleund zenuwachtig te snikken).

FERDINAND,

(bewogen).

Dora! Toe... huil niet...

(kust haar).

Dat vind ik vreeselijk...

DORA,

(zich herstellend.)

'k Zal wegsluipen... morgen... 'k Ga vroeger of later... 'k Neem niets mee... Alles is van hem... 'k Ben 'm niets schuldig...

(hem afwerend)

Nee! Nee!... Tot morgen!

FERDINAND,

(smeekend.)

Dat is geen afscheid...

(omhelst haar hartstochtelijk - plotseling afgetrokken, haar terugroepend)

Dora!... Toch kán dat niet!

DORA.

Wat meen je!...

FERDINAND,

(in tweestrijd.)

't Mag niet... Nee, zoo kunnen we niet vluchten als... misdadigers.

DORA.

Je aarzelt... je weigert!

FERDINAND.

Luister!

DORA,

(gejaagd.)

Wat heb je te zeggen!... Wil je niet? Ben je ook bang voor de wereld... Wie waagt er meer... jij of ik?

FERDINAND,

(snel.)

'k Ben officier... 'k Ben hier gast geweest... 'k Heb m'n eergevoel...

(dringend)

Nee Dora... Laat me eerlijk zijn... ruitelijk...

DORA,

(hard)

Ferdinand Smit... Je hebt 'r vijf gedood in Indië... uit wraak... voor mijn broer... Heb je gevraagd of dat de moordenaars waren?

FERDINAND,

(angstig.)

God!... zeg niet zulke dwaasheden...

DORA,

(overgaand tot zachtheid).

Wees niet boos!... Neem me zooals 'k ben... maar aarzel niet... Laat me zelf niet nadenken over die stap...

FERDINAND.

Zie je... je zegt 't zelf... Daar mag nooit 'n spook-

sel... berouw... spijt... tusschen ons staan... Laat ons...

DORA.

Stil!

(zet zich haastig aan tafel).

3^e Tooneel.

DE VORIGEN, KAREL.

KAREL,

(zonder hen te zien, houdt een paar kranten in de hand, bemerkt bij de deur het pantervel, stampvoet, gaat op den schoorsteen toe, rolt 't vel weer op, legt 't in 'n hoek, ziet nu eerst de anderen).

Jij hier?... 'k Dacht dat je al naar bed was... Heb jij dat vel neergelegd?

DORA.

Nee!

KAREL,

(de kranten op de groote tafel uitspreidend, tot Ferdinand).

Da's voor de natte kringen...

(tot Dora)

Ga nou naar bed, als je toch ziek bent...

(Er wordt gescheld).

Blijf maar! Ik zal wel openmaken.

(Af).

4^e Tooneel.

DORA, FERDINAND.

FERDINAND,

(zacht).

Begrijp je me?

DORA.

Ja... ja...

FERDINAND,

(minachtend).

Voor hem... vluchten!... Nooit...

DORA.

Wat wil je?

FERDINAND.

Laat me denken....

DORA.

Dat zal ik ook....

5^e Tooneel.

*DE VORIGEN, KRAPELS, BROEKMEIJER en POTTER, (gearmd) MEEUWSEN, KAREL.
(Dora, maakt een haastige buiging, af).*

KRAPELS,

(zelfde kleeding zonder muts).

Mag ik voorstellen... Marinus Potter, advocaat van twee dagen en twee en een halven nacht... Herman Meeuwsen, luitenant en kribbebijter... Broekmeijer... Bernardus, Jozefus, Broekmeijer, boekhandelaar, makelaar in vee en poëet... We komen te laat...
We

komen te laat! We komen te laat. Kom, Broekje

(tot Broekmeijer)

Sta nou niet zoo lamlendig... Ben je nou al vet?

BROEKMEIJER.

Hi! Hi! Hi!... 'k Ben nog nooit vet geweest. Hi! Hi! Hi! Excuseer... 'k Ben 'n beetje licht in m'n hoofd... 'n beetje draaierig.

POTTER,

(declameerend).

Draaierige dichters met iets lichts in hun hoofd, hebben de beste verzen gestoofd.

KAREL.

Zijn jullie nou al aangeschoten?

BROEKMEIJER.

Ik kan tegen geen jenever.

KRAPELS.

Drie borrels heeft-ie maar gehad in de Zwaan... Ha ha ha! Je moet z'n oogjes eens zien, Smit!

BROEKMEIJER.

Heb je ook 'n glaasje water?

KRAPELS.

Ben je gek! Water?

BROEKMEIJER.

Waarachtig... 't draait me.

KAREL,

(hem een glas voorhoudend).

Maar Broekmeijer... Hoe kom jij nou zoo mal.

BROEKMEIJER.

Hihhi! 't Zakt al... 't zakt al.

KRAPELS.

Nou Broekje... We danken je wel hoor... Je bent 'n patente gids.

FERDINAND,

(afgetrokken).

Willen jullie maar plaats nemen? Daar staan sigaren... Herman, wil jij eens inschenken?

(ze zetten zich).

KRAPELS,

(ter zijde, tot Ferdinand).

Zeg, we hebben 'm maar meegebracht... 't Is 'n zeldzaam exemplaar...

(op Karel wijzend)

Blijft hij ook?

FERDINAND,

(ter zijde).

Wat wou je anders? 'k Kan toch m'n eigen gastheer niet buitensluiten?... Trek nou niet zoo'n gek bakkes... 'k Kon toch niet onbeleefd zijn.

KRAPELS.

Goed! Best!... alles voor jouw verantwoording... ik wasch m'n handen in onschuld.

FERDINAND,

(lachend).

Spreek toch niet zoo hard.

KRAPELS.

Dat zeg ik je... D'r vallen lijken.

FERDINAND.

Uitstekend... 'k heb zelf 'n bui om 'n stuk in m'n kraag te drinken.

KRAPELS.

Dat stuk perkament moet onder tafel...

(op Karel wijzend)

onze kindermeid ook.

POTTER.

Hé daar... Krapels... Smit... Geen conferenties en petit comité!... Wij zitten al!

(de aangesprokenen zetten zich)

Schuif nu wat bij neefje

(tot Karel).

KAREL.

Ja, ja... 'k zit best...

POTTER,

(opstaand).

Mijne Heeren! Buiten is 't hondenweer!... 't Regent baksteen... Je zoudt zelfs je schoonmoeder niet uit-

zenden... Dat zegt veel, mijne heeren. En we waren broederlijk bijeen in de Zwaan...
deze dichter... deze vrouwenhater... deze vrouwenvereerder... en

(op zich zelf wijzend)

, dit sieraad der juristen... 'n sieraad mijne heeren, dat misschien in de naaste toekomst
'n bloedigen oorlog zal veroorzaken, ja, 'n oorlog, mijne heeren!... Want er zal bloed
vloeien! Ze zullen vechten... om mij, Marinus Potter, Meester Marinus Potter... ze
zullen me overal willen hebben, overal, in heel Nederland... ze zullen me smeeken
om adviezen... 'k zal ze vragen vijf pop per consult... 'k zal in één jaar steenrijk zijn
- 'n Burgeroorlog om mij... en 'k heb toch maar één lijf... één kop.

KRAPELS.

En één lange tong!

KAREL,

(dom lachend).

Als je nou maar zei... waar je op neer wil komen...

POTTER.

Stilte... Ik laat me meeslepen door m'n eigen welsprekendheid... We waren broederlijk
bijein in de Zwaan... deze dichter... deze...

MEEUWSEN.

Ja, we weten nu al wie...

POTTER.

We waren er bijeen... We gebruikten 'n paar schaapmannetjes... We zaten prettig...
droog... 'n nestje jonge vogels

(met pathos)

Toen sprak de vriendschap in ons... We dachten aan 'n ongelukkige op deze kamer...
'So mutterseele allein' We verlieten ons warme hokje... we gingen er door, door 't
hondenweer, door den baksteenregen, waar je zelfs je schoonmoeder niet an zoudt
wagen... en we klopten hier aan...

‘Broeder, o Broeder, in naam onzer moeder,
 'k Kom hier zoo koud en zoo dorstig aan...’

Mijne heeren! We werden natuurlijk gastvrij ontvangen... Natuurlijk zeg ik... Het
 puikje, de room der juristen, 't levend extract van B.W. en andere weeën... stond aan
 't hoofd...

MEEUWSEN.

't Einde! 't Einde!... 'k Heb dorst!

POTTER.

Dat is 't juist... 'k Begin ook 'n droge keel te krijgen... De schoonste redenaars-gave,
 mijne heeren, is die, welke dorst sugereert... Welnu, ik zal eindigen... Ik ben de eenige
 rechtsgeleerde hier... Mijn studietijd geeft u soliede waarborgen, dat ik lang normaal
 kan blijven... Ja, mijne heeren, ge beseft niet welke studie, welk geduld er voor noodig
 is, eer men tot anderen zeggen kan ‘Drink maar raak!’... Apprecieer dat in me!
 Apprecieer dat!... En daarom geloof ik, neen, weet ik zeker, dat ik de man ben om
 deze vergadering te presideeren. Een abnormale praeses...

MEEUWSEN.

Genoeg!

KRAPELS.

De finale!

POTTER,

(onverstoorbaar).

Een abnormale praeses moge op z'n plaats zijn in Raadsvergaderingen,
 Kiesverenigingen... voor de leiding van dit eminente gezelschap, waarin de beste,
 de belangrijkste, de meest beteekenisvolle rangen en standen der maatschappij
 vertegenwoordigd zijn, heeft men een kundig, knap, ontwikkeld, rechtvaardig, nuchter,
 erg

nuchter, scherpzinnig, kortom een bescheiden man noodig. Die man ben ik mijne heeren.

KRAPELS.

De gezondheid van onzen bescheiden praeses.

(Zij klinken. Karel blijft zitten. Gedurende het volgende blijven ze staan).

POTTER,

(tot Broekmeijer).

Als men op iemands gezondheid drinkt, en dan nog wel op de mijne, drinkt men ad fundum.

BROEKMEIJER.

Wa blief?

POTTER.

Ad fundum... zóó... Eerst uitdrinken

(laat hem 't glas omkeeren).

Nou mag er geen druppel meer in zijn.

BROEKMEIJER.

Heel aardig!... Heel aardig!... Maar 'k wil niet dronken worden. Hihhi!

KRAPELS,

(tot Karel, terwijl Meeuwsen weer inschenkt).

Drink je niet, meneer Kremer?

KAREL,

(verlegen).

Ja... Ja...

(neemt één slokje).

KRAPELS,

(aanstootend.)

Ad fundum!

KAREL,

(zich groot houdend).

O ja... Proost!... Proost!...

POTTER,

(neemt een der kranteu op en verfrommelt die; Krapels ziet 't en doet 't zelfde met de andere).

Zou je ze maar niet liever...

(houdt zich in)

Proost!

(veegt voortdurend de natte kringen en druppels met z'n mouw van de tafel.)

KRAPELS.

Mijne heeren!... Als we wat vetter zijn, zullen we de gezondheid van den gastheer drinken... Nu stel ik voor de glazen te ledigen op den roem, de glorie, de kunstenaarsloopbaan van onzen grooten vee-boek en gedichten handelaar, Bernardus, Jozefus, Broekmeijer.

DE ANDEREN.

Bravo!

(Krapels stort terwijl een glas om. Karel neemt zijn zakdoek en droogt de tafel).

BROEKMEIJER.

Ik ben... ik ben... ik ben... zeer gevoelig.

POTTER.

Geen gevoeligheid!... Drinken!... Ad fundum!...

MEEUWSEN.

Ja, meneer Broekmeijer... voor u zie 'k nog 'n standbeeld verrijzen... bijvoorbeeld achter het brandspuithuisje.

POTTER.

Daar heb je de mestvaalt... dat kan niet.

MEEUWSEN.

Da's bijzaak!... Ik drink op 't standbeeld.

BROEKMEIJER.

Ja maar... Hihhi! 'k Heb nog niks geen lust om dood te gaan... Hihhi!

POTTER.

O, bescheiden genie!... Hebt ge dan niet de onsterfelijkheid?... het eeuwige leven?... Daar ga je... Ad fundum.

(tot Ferdinand)

Nou, Smit, waar blijf je?

FERDINAND.

Zie je Broekmeijer...

BROEKMEIJER.

Ja maar... waarom drinken jullie nou allemaal op mij?

POTTER.

Stilte! Stilte! Geen interrupties.

FERDINAND,

(voortgaand)

Ze hebben me 't gras voor de voeten weggemaaid... Ik drink op je als m'n gast...

DE ANDEREN.

Bravo!

(geklink).

POTTER,

(tot Karel).

Jouw beurt, neefje!

KAREL,

(verlegen).

Mot ik ook wat zeggen?... Nou... Nou... Nou... Dan wou 'k zeggen... zie je... ik kan niet veel zeggen... Nou dan... Ik drink... op de gezondheid van... luitenant Smit...

(Bravo geroep. Ieder stoot aan. Ferdinand vermijdt met Karel te klinken. Karel houdt zijn glas naar Ferdinand toe).

Nou wij nog!

(Ferdinand heft zijn glas op, laat 't vallen, vóór aan te stooten).

FERDINAND.

Pardon!

POTTER.

Een ander glas!

(schenkt in).

(Nu zetten zich allen).

KAREL,

(bedwongen knorrig).

Wat 'n zonde voor 't glas.

(zoekt de scherven bijeen en probeert of ze nog passen).

KRAPELS.

Zeg eens, Pantalonmeijer...

BROEKMEIJER.

Broekmeijer... alsjeblief.

KRAPELS.

Wat Broekmeijer! Een poëet met een broek, verbeel je! Veel te vulgair! Vroeger droegen de dichters alleen vijgeblaadjes.

BROEKMEIJER.

Hihhi! Nou geloof 'k, dat 'k in 't ootje genomen wor!

KRAPELS.

Pantalonmeijer... we hebben al dikwijls 't allemachtig genoeg gehad... je verzen te hooren voordragen... Kom, man, brand eens los.

POTTER.

Drommels ja... Hobbel eens op je Pegasusje!... Zondagsruiter van den Olympus!

BROEKMEIJER.

Heel gevleid! Heel aardig!... Heusch 'k ben wat licht in m'n hoofd... Ik kan tegen geen jenever.

MEEUWSEN.

Uitvluchten! Nederige trots!

FERDINAND.

Laat je nou niet soebatten als 'n preutsche ouwe juffer!

KAREL.

Je mot 'm hooren. Dat verjaardagsvers!... Broekmeijer... Je weet wel...

BROEKMEIJER.

Als de heeren 't dan willen... Heusch...

DE ANDEREN.

Bravo!

POTTER.

Op dat goeie besluit eerst een glas gedronken! Ad fundum!

(geklink en gelach).

BROEKMEIJER.

Mijn gedicht heet 'de eik en de roos.'

POTTER.

Zet je roos voorop.

KRAPELS.

President... 'k roep je tot de orde.

BROEKMEIJER.

't Gedicht heet 'de eik en de roos.' 't Heeft diepe beteekenis.

MEEUWSEN.

Hoe diep?

KAREL.

Wees nou toch stil!

(zet een leege flesch van tafel).

BROEKMEIJER.

Het is 'n allegorische voorstelling naar aanleiding van meneer's laatsten jaardag.

(op Karel doelend).

'Een donker groen, groen bruine eik.
'Van veertig donze zomer-lentens
'Stond naast een bleek rood-roode roos.
'Van twintig jaren...

POTTER

Maar Broekmeijer... Een roos van 20 jaren...

KRAPELS

(snel).

Verliest z'n blaren...

MEEUWSEN,

(snel).

Als de mensch z'n haren.

FERDINAND.

Wel God beware!

BROEKMEIJER.

Ja maar, dat is allegorisch.. zie je..

POTTER.

Doorgaan! Doorgaan! Geen proza er tusschen.

BROEKMEIJER.

Nou dan... Nog eens...

‘Een donker groen, groen-bruine eik
Van veertig donze zomerlentens.

KAREL.

(grinnekend).

Zie je... Die eik ben ik...

BROEKMEIJER.

Wees nou toch stil...

‘Een donker groen, groen bruine eik
Van veertig donze zomerlentens
Stond naast een bleek rood-roode roos,
Van twintig jaren.’

KAREL,

(zich verkneukelend).

Da's m'n vrouw.

POTTER.

Stil toch!

KAREL,

(druk lachend).

Nou 'k hou ook van 'n grappie.

(drinkend)

'k Kan ook meedoen met jongelui

(drinkend).

Als 'k eenmaal begin...

DE ANDEREN.

Stilte! stilte!

BROEKMEIJER.

‘Stram, dik-stram, vetting,
‘Knoklig steunend modderwortels
‘In zwart, zwart glibberaard
‘Schuttend, breede schuttend, steunend
‘De roos, rozig, roodrig, rood-rood

‘Hum! Hum! Hum!
‘rood-rood
‘Lauw windrig waait, nattig waait
‘De wind...
‘Brullende brullend
‘Gelijk de geesten in de hel van Dante.

KRAPELS,

(zingend).

En dan heb 'k nog zoo'n ouwe tante! Die loopt met kranten. Die loopt met kranten!

POTTER.

Luitenant Krapèls

Je maakt den dichter helsch!

BROEKMEIJER.

‘Gonzende

‘Vladderende? vliegen... duizende vlinders

‘In heiren, heiren, heiren...

ALLEN.

Amen!

BROEKMEIJER.

Ik zeg... heiren, heiren, heiren.

POTTER.

Hij zegt Heere!

ALLEN.

Amen!

BROEKMEIJER.

Heiren!

(spelt)

H-e-i-r-e-n.

DE ANDEREN.

O!

BROEKMEIJER.

‘Vladderende vliegen, duizende vliegen

‘Vlinders vliegen... vladren... duizende...

Daar heb je 't. Ik kan niet tegen jenever. Nou weet ik de rest niet meer.

POTTER.

Wàs er dan nog een rest? We hebben genoten, meneer Broekmeijer... Genoten is het woord niet... Je hebt ons in hooger sfeeren gebracht... Mijn traan-

klier liep binnenwaarts... 't Was subliem!... Leve Broekmeijer!

(Bravo's. Geklink).

KRAPELS.

't Was niet alleen mooi... 't was de overtreffende trap van mooi... 't Was verduiveld mooi... mooi! Vooral dat endje van die ouwe tante... Heb je dat nou heelemaal alleen gemaakt?

BROEKMEIJER,

(gemaakt lachend, poseerende met een hand in zijn vest).

'k Ben te bescheiden.....

MEEUWSEN.

't Was verduiveld hoog... 'k Heb er geen jota van begrepen.

BROEKMEIJER,

(minachtend).

Nee, dat begrijp ik wel: Da's ook niet noodig!

POTTER.

We konden nu wel eens gezamenlijk zoo'n gedicht maken, hè?

KRAPELS.

Da's 'n idee... 't Genie zit in de flesch.

(schenkt in).

POTTER,

(tot Ferdinand, die voortdurend in zich zelf gekeerd zit en bijna niet drinkt).

Kom Smit... zit er niet zoo vervelend bij!... De eerste regel!

FERDINAND,

(schrikt op).

Wat zei je?

KRAPELS.

Waarachtig hij zit te droomen! wor wakker, ouwe heer! We gaan dichten! Allo... de eerste regel.

FERDINAND,

(nadenkend).

‘Een boer liep met een biggetje...’

POTTER.

De beurt an luitenant Meeuwsen!

MEEUWSEN.

Biggetje! Biggetje! Nee da's verduiveld gek! Biggetje zei je? d'r rijmt niks op biggetje.

POTTER.

Kom nou!... D'r rijmen wel honderd woorden op.

MEEUWSEN,

(zich 't gelaat afvegend).

'k Heb 't warm. Stil... 't komt... De inspiratie komt... Daar heb j't... ‘Een traan op zijn gezichetje.’

BROEKMEIJER.

Da's geen Hollandsch.

POTTER.

Zwijg man! En avant! Den volgenden regel!

BROEKMEIJER.

‘Hij liep dik-heete paarden schreiend, afgezonderd.’

KRAPELS.

‘Hij had pijn in z'n buik en dat is bedonderd.’

KAREL.

Mot ik nou?... Nee, zie je, dat kan ik niet... Wat mot ik nou zeggen?

POTTER

(ongeduldig).

Zeg maar wat!

KAREL,

(grinnkend).

Gaan jullie maar door... Ik drink... Ik drink... De wijn is goed, zie je.

(lachend)

Ik kan mee doen hoor!... Als 'k goed begin...

(licht aangeschoten).

POTTER.

Goed. Hou je mond!... ‘Hij minde 'n meissie, maar ze vond 'm te links.’

FERDINAND.

Links, links! Wat rijmt er op links?

(telt op zijn vingers)

Binks... Dinks... Jinks... Ginks... Winks... Rinks... Kerel, ben je dol? Jinks... minks... Ah! 'Nu loopt hij versteend als een Egyptische sphinx.'

POTTER.

Een sphinx loopt niet.

FERDINAND.

Vroeger hebben ze geloopt!

POTTER.

Da's ook waar.

MEEUWSEN.

Ik?... O!... 'Een zilte traan viel op z'n paarse sloffen.'

BROEKMEIJER.

(aangeschoten).

Hihhi! 'Und er liebte und blieb ewig hoffen.'

KRAPELS.

(aangeschoten, driftig).

Hollandsch!

BROEKMEIJER.

Als 't maar rijmt! Hihhi!

KRAPELS

Verdomd! Da's gemeen... Je bent hier in Holland... Je bent hier bij officieren!

POTTER.

Silentium! Deze uitdrukking van Bernardus, Jozefus Broekmeijer zou aanleiding kunnen geven tot een ingewikkelde procedure... We hebben wel gezegd te zullen dichten... maar hebben niet uitgemaakt in welke taal... 't Laat den regel dus passeeren... en beslis in hoogste ressort, dat we verder Hollandsche lyriek mystiek of symboliek ten beste geven, ten einde delicten en conflicten te vermijden!... Nog eens, Broekje!

BROEKMEIJER.

'k Ben 't weer vergeten... 'k Kan nou eenmaal niet tegen jenever. Zie je 'k heb net zoo'n gevoel of...

(zakt in zijn stoel terug, komt langzaam weer bij).

POTTER.

Katterig, mijne heeren!... 'n candidaat - dronken - wezen.

(Krapels staat op, loopt rond in de kamer).

KAREL.

Mot ik nou? Proost!... Proost!...

(aangeschoten).

Goeie wijn!

POTTER.

Mijn beurt? 'Hij kwam toen bij een moddersloot.'

FERDINAND.

(lusteloos).

Bij een sloot... boot, kroot, rood, moot, dood... Dan moet-ie maar dood. 'Hij sprong er in en hij was dood.'

MEEUWSEN.

Nou is 't uit!

POTTER.

(ernstig)

We beginnen pas. De big die sprong natuurlijk niet mee. Logisch redeneerend moet j't vatten, Meeuwsen, dat 't beest heel cynisch bleef toekijken, toen z'n baas in die sloot sprong... Ik stel dus de historie van de big aan de orde.

MEEUWSEN.

De big! Die had ik waarachtig vergeten... 't Biggetje kreeg 'n vreeselijken schrik.'

BROEKMEIJER.

Hihhi! Ik wor zoo lollig!

POTTER.

(aangeschoten).

Rijm, onmensch!

BROEKMEIJER.

Hihhi! Op watte?

KRAPELS.

(leunend op Broekmeijers stoel).

Op schrik, voor den donder!

BROEKMEIJER.

Hihhi! 'Toen kwam 'r 'n blauwe dragonder!'

KRAPELS,

(driftig).

Alle duivels! Denk je dat ik me door zoo'n ploert voor den gek laat houden.

DE ANDEREN.

(houden hem tegen).

Geen ruzie! Afdrinken!

KRAPELS.

Dan mot-ie rijmen op schrik... op schrik!

BROEKMEIJER.

Op schrik? op schrik? Hihhi! Op schrik... Ansjovis in blik!... Door dun en door dik!... Mijn laatste snik! Krijg allemaal de hik!...

KRAPELS.

(melankoliek).

Hooren jullui dien veeboer!... Krijg de hik... Ik ben luitenant van de Marine... Verdomme!

POTTER.

Kom nu, geen kwestie! Broekje heeft zijn beurt verzuimd.

(tot Krapels).

Neem jij den regel over.

KRAPELS

Op schrik? De big kreeg 'n schrik, niet? 't Kan me eigenlijk niks schelen! Voor mijn part krijgt ie duizendmaal 'n schrik.

(huilerig).

Zie je, 'k ben verliefd, smoor verliefd... 'n goddelijk schepsel... en ze wil me niet. Dat zit me dwars... Jullie kunt vroolijk zijn... Ik niet... Ik heb verdriet... Verdomd!

(zit te snikken).

(Gedurende 't volgende wordt de stemming drukker en meer opgewonden. Hierbij in 't oog te houden dat Potter over alles ernstig blijft redeneeren. De drank maakt den

advocaat in hem los. - Meeuwsen kalm, niet dronken. Krapels, sentimenteel, aangeschoten. Ferdinand, weinig sprekend. Karel heel vrolijk, dranklosgelatenheid. Broekmeijer, half-bewusteloos).

MEEUWSEN.

(lachend).

Kom Lo... 't Is pas je duizend en zooveelste verliefdheid... Die zal je ook wel te boven komen.

POTTER.

(ernstig).

Ik wacht nog altijd op den volgenden regel.

MEEUWSEN.

Kom Lo!

KRAPELS.

Blijf van me af... Jij begrijpt me toch niet... Vrouwenhater!

KAREL.

(pimpelend achter zijn glas).

Zoo ben jij een vrouwenhater... Da's nou heel dom... Ik hou van mijn vrouw... Ze is 'n engel, zie je....

POTTER.

(plotseling diepzinnig).

't Is de vraag, mijne heeren, of de Spartanen...

DE ANDEREN.

Ho! Ho!

POTTER.

Of de Spartanen verkeerd deden door mismaakte kinderen te verdrinken... De maatschappij mijne heeren...

MEEUWSEN.

Goeie hemel, Tinus, wor niet zoo zwaar op de hand.

KRAPELS.

'n Juweel... Blauwe oogen, blond haar

(tot Meeuwsen, die hem in de rede wil vallen).

Laat me begaan, jij bent gek! Dol ben je, zeg ik. Verbeel je om één zoen heeft-ie
geduelleerd en z'n meisje weggejaagd.

MEEUWSEN.

(driftig).

'k Moet je verzoeken in je dronkenschap niet te vergeten, dat dat mijn geheim is.

KAREL.

(drinkend).

Hoe is 't mogelijk! - Hoe is 't mogelijk!

KRAPELS,

(huilerig)

Ik ben 'n ongeluksvogel.. 'k Was verliefd op Mina.. die is met 'n ander getrouwd.. Marie, de dochter van den commandant, heeft ook al 'n vrijer... Grietje... Jeanne... allemaal mis... 'k wou dat 'k in Turkije zat.

POTTER,

(altijd serieus).

Ja, mijne heeren, dat idee van 'n harem geeft aanleiding tot...

MEEUWSEN.

Schei nou uit met je zware kost.

POTTER.

Ja maar, kijk nu eens... Daar ginder draagt je vrouw 'n voile... Hier kijkt ieder haar aan.

FERDINAND.

Nonsens! In 't buitenland zijn de vrouwen juist minder prude, dan hier!

MEEUWSEN.

Da's waar.. De Hollandsche vrouwen zijn bang voor alles.

KAREL,

(opstaande, waggelend).

Spreek me geen kwaad van de Hollandsche vrouwen!

MEEUWSEN,

(schaterend).

Hou je roer recht.

BROEKMEIJER.

'k Wor zoo lollig!

KAREL.

.. Prude, zei je? Mijn vrouw is niet prude... Nee, zeg 'k je!

MEEUWSEN.

Maar beste vriend... Zeg toch geen onzin.. Ze kleuren hier als d'r eigen man ze zoent, waar vreemden bij zijn.

KAREL.

Da's niet waar!.. Je weet d'r niks van!.. Schenk nog 's in.

(leegt in één teug; waggelt naar Broekmeijer)

Kom nou, ouwe jongen.

BROEKMEIJER,

(eveneens waggelend).

'k Ben zoo lollig! Hihhi!

KAREL.

Ik ook! Hahaha!

(ze probeeren gearmd de kamer rond te loopen; de anderen volgen, luidruchtig lachend hun bewegingen. Krapels ligt met 't hoofd op de tafel).

Nou vraag ik hoe dat vel hier komt!

(vat 't pantervel op)

Help eens mee Broekje.. Hier moet 't liggen... Ha! ha! ha!

(ze probeeren samen 't vel voor den schoorsteen te leggen, tuimelen tegen elkaar aan, rollen op den grond, komen naast elkaar te zitten. Algemeen gelach en schreeuwend lawaai).

6e Tooneel.

DE VORIGEN, DORA.

DORA,

(kijkt even rond, verbluft).

'k Wist niet wat dat leven beteekende.. 'k Was bang voor 'n vechtpartij.

KAREL,

(moeilijk oprijzend).

Weet je wat Meeuwsen zei.. Weet je?.. 'k Ben niet dronken!.. 'k Kan ook meedoen...
Als ik eenmaal begin, dan begin ik...

(tracht haar te omhelzen).

DORA.

Bah, ben je dronken!

KAREL.

(zinnelijk-lachend).

Hij heeft gelijk.. Ze is preutsch.. Ik wil je n zoen geven.. Versta je?..

(Ferdinand is opgestaan, houdt zich toornig aan een stoel vast.)

DORA,

(onverschillig).

De heeren zullen wel op 'm passen. Ik wensch u goeien nacht.

(ze draait zich om. Karel vat haar bij een arm).

Laat me los, Kremer. Ben je krankzinnig geworden!

(Hij waggelt, wil haar met geweld omhelzen. Ferdinand is op 't punt tusschen beiden komen. Vóór hij bij hen is, geeft Dora, driftig haar man een oorveeg. Karel kijkt haar versuft aan. Ze staat trotsch tegenover hem, gaat dan toornig heen. Algemeene stilte. Karel wrijft zich eenige keeren met de hand over 't voorhoofd, waggelt naar een stoel. Het doek valt).

Vierde bedrijf.

(Zelfde kamer van het 1ste bedrijf. - Gedekte tafel).

1ste Tooneel.

Roelofs (loopt ongeduldig op en neer). Daarna Daatje.

ROELOFS.

Nu?

DAATJE.

Net wa'k zei!

ROELOFS.

Niet te spreken?

DAATJE.

Nee!

ROELOFS.

Heb je goed gezegd, dat ik er ben...

DA.

Ja, ja... ze zei... 'k Ben voor niemand te spreken.

ROELOFS,

(even nadenkend, schrijft iets op 'n kaartje).

Daar... geef dit dan even.

DA.

Mot ik nou weer die trappen op!

(Brommend af.)

ROELOFS,

(loopt 'n paar maal op en neer, zet zich aan de leestafel, bladert in een tijdschrift, springt ongeduldig op, kijkt op z'n horloge.)

Vier uur!

(stampvoet).

DA.

Komplement... mevrouw leit te bed.

ROELOFS,

(driftig).

Dus ze wil me niet zien.

DA,

(uit 't buffet borden krijgend en dekkend).

Nee!

ROELOFS.

Tot hoe laat waren de heeren van nacht bij elkaar?

DA,

(doorgaand met dekken).

Dat weet 'k niet! 't was me 'n boeltje van morgen. Glazen stuk... 'n schandaal... En op de trap, nou! Meneer Broekmeijer had met permissie...

ROELOFS.

Ja, ja... Dank je voor de bijzonderheden... Hoe laat zijn de officieren van morgen weggegaan?

DA.

Om half een.

ROELOFS.

Meneer Smit ook?

DA.

Allemaal.

ROELOFS.

Heeft mevrouw ze nog goeien dag gezegd?

DA.

God, mensch, wat vraag je 'n boel... ze heeft d'r

kamer gehouden... Natuurlijk weer ruzie met 'm gehad niet?

ROELOFS.

Weer? Weer? Was dat dan zoo dikwijls?

DA.

Ze houdt meestal d'r eigen kamer. Méer zeg 'k niet.

ROELOFS.

Zoo... zoo... 'k kom straks nog eens an.... Wil je dat zeggen?

DA.

Zeker... Helpen zal 't niet.

ROELOFS.

Dag Da!

DA.

Dag dokter!

(Roelofs af).

2de Tooneel.

Da, (dekt door. In den tuin gefluit.) Potter.

POTTER,

legt hoed en wandelstok neer).

Da... waar is mevrouw?

DA.

God... jongeheer... Waar kom je van daan?

POTTER,

(kribbig).

Je moest nou ophouen met je 'jongeheer' ... Dat hangt me de keel uit... Dat zeg ik je wel honderdmaal per dag!

DA.

Nou ja!... Nou ja!... Kom je den tuin door?

POTTER.

Ja. Waar is mevrouw?

DA.

Staat de tuindeur dan open? Meneer heeft 'r toch zelf gesloten.

POTTER,

(korzelig).

Ja! ja! ja!... Vraag me niet zoo'n boel... Ik ben toch al katterig.

DA.

Dat hoef je niet te vertellen... Je ziet d'r uit as slappe thee.

POTTER.

Krijg ik nou antwoord?... 'k Heb m'n tijd nodig.

DA,

(in 't buffet scharrelend.)

Meneer is d'r niet!

POTTER.

Mevrouw vraag ik! Sta toch niet te slapen.

DA,

(kwaad.)

Slapen, zei je? zie nou maar dat je verder asem krijgt.

POTTER.

Wel vervloekt!

(een stilte)

Is mevrouw d'r, ja of nee?

(een stilte)

Je moet 't zelf weten, hoor je?

(rammelt met geld)

'k Heb al de fooien van gisteravond in m'n zak.

(gaat zitten, leest.)

DA,

(na eenig aarzelen).

Hoeveel is 't?

POTTER,

(luid lezende).

‘Bij besluit van zijne excellentie den minister van waterstaat, handel en nijverheid...

DA.

D'r waren met u mee, vijf heeren.

POTTER,

(lezende).

...in dato 10 Mei 1892, No. 172 is met ingang van den 6^{den} dezer maand benoemd...

DA.

Zeg, meneer Tinus... Mevrouw is boven.

POTTER.

'k Heb je niet verstaan.

DA.

Mevrouw is boven, op d'r kamer.

POTTER,

(geld neerlegend).

Zeg dat ik er ben.

DA.

De dokter is ook al weggezonden.

POTTER.

Zeg dat ik 'n brief breng van... van... Ga nou maar.

(Da, tellende af).

POTTER,

(haalt een portefeuille te voorschijn, neemt er een brief uit, draait hem een paar maal om, leest 't adres).

Dora Bartels!... Dora Bartels! Is Ferdinand gek?... Daar begrijp ik geen jota van!... 't Staat er... Daar schuilt iets achter... Bartels! Bartels!... Dat is Dora's familienaam.

3e Tooneel.

DORA, POTTER, DA.

DORA,

(haastig).

Ben je daar? 'k Had je verwacht. 'k Moet je spreken.

POTTER.

(den brief overreikend).

'n Brief!

DORA.

Van.. van..

(tot Da, die aan de tafel bezig is)

Laat dat zoo lang staan.

DA.

't Is al vier uur.

DORA.

Goed! Goed!... Kom strakjes terug. We eten later.. Praat nu niet tegen... Strakjes, strakjes!

(Da af; - ze verscheurt haastig het couvert, leest zenuwachtig snel, gaat over Potter zitten aan de leestafel, den brief in de hand)

'k Moet je spreken... 'n boel vragen.

POTTER,

(glimlachend).

Over... gister avond?

DORA,

(nervus).

Lach niet.. Je vat niet de portée van 't gebeurde.. Jullie hebt je allen vroolijk om me gemaakt, dat begrijp 'k.. Je hebt geglimlacht om die scène... 't Was ook mal, dwaas, bespottelijk, nietwaar, dat 'n vrouw... Dat kan me niets schelen!... Niets! Ik wil 'n advies van je hebben.

POTTER,

(quasi ernstig).

Aha! Je wilt me in functie

(opstaande, een buiging makende).

Mevrouw Kremer... Mr. Marinus Potter, advocaat en procureur, is tot uw dispositie.

DORA.

Tinus.. 'k Ben niet gedisponeerd voor grappen.

POTTER,

(haar hand vattend).

Nichtje, je bent allèrliefst.. Je zet 'n gezicht alsof hemel en aarde... Waarachtig ik kan haast niet ernstig zijn! Karel was vet.. en dat verblufte gezicht toen jij 'm

(lacht hartelijk).

Nee maar! Nee maar!

(ernstig).

Wees nou niet boos, dat ik lach... 't Geval is allereenvoudigst... Karel vraagt jou om excuus... Jij hem... de getuigen houden hun mond... Broekmeijer was al lang lijk.

(lacht weer)

.. en zoo is de zaak in orde...

DORA.

Je bent nog wel jong, Tinus.

POTTER.

Merci! Zeg liever groen... 'k Ben erg groen, accoord... Maar je wilt toch niet een kleine huiselijke scène.. 'n dronkenschap van je man, au serieux nemen?

DORA.

Wil je mij nu an 't woord laten?

POTTER.

Zeker kind... Maar, wees niet zoo tragisch! Feitelijk was die.. liefkozing

(schatert)

'n beetje misplaatst. Je hebt Karel 'n allerbelachelijkst figuur laten maken. Hij zag er uit als 'n ontzadeld ruiter!

(lacht).

DORA,

(opstaande).

'k Dacht dat je meer menschenkennis had... 'k Dacht dat je zou begrepen hebben... Ik heb je overschat.. 'k Zal 't zonder je advies stellen.

POTTER,

(boetvaardig).

Ziedaar dan.. Vraag.. en je onderdanige dienaar zal probeeren heel ernstig te antwoorden.

DORA.

'k Wou spreken over... echtscheiding.

POTTER,

(lachend).

Maar Dora!

DORA,

(driftig).

Lach nu niet verder! Da's 'n domheid van je.

POTTER.

Maar ik vind jou allergrappigst... Echtscheiding om zoo'n incident.

DORA.

Als je meer hier geweest was, zou je anders spreken. Zoolang ik getrouwd ben was je eens m'n gast, één halven zondag.. Nu ben je twee dagen in dit huis... Krapels en Meeuwsen en jij.. jullie verveelt je hier, dat weet ik... En als ik je zeg... dat hij... Kremer me walgt, lang, heel lang, zul je dan eindelijk begrijpen, dat ik weg wil, weg moet?

POTTER,

(ernstig).

Dàt wist ik niet.. ik dacht an 'n gril.

DORA,

(koel).

Natuurlijk. En nu over echtscheiding. Hoe kan ik van hem af?

POTTER.

Zie je... ik wil geen zedemeester zijn, maar heb je bedacht...

DORA.

'k Vraag rechtskundig advies... bespaar me je filosofie.

POTTER.

Goed collega... Laat me dan ronduit verklaren, dat er geen reden van echtscheiding voor jou bestaat...

DORA.

Ah zoo!

POTTER.

Hoegenaamd geen.

DORA,

(snel).

Ik haat 'm.

POTTER.

Dat is geen motief.

DORA.

Ik voel me ongelukkig.

POTTER.

Ook geen reden.

DORA,

(driftig).

We passen niet bij elkaar... We zijn twee vreemden.

POTTER.

Da's treurig... maar de wet houdt geen rekening...

DORA.

En wat gister avond gebeurde?

POTTER.

Is voor jou geen wapen.

DORA.

Ik dacht...

POTTER.

Nee. Karel kan er zich misschien op beroepen.

DORA,

(gejaagd).

Dat zal hij niet.

POTTER.

'k Zei je al, dat de getuigen zwijgen zullen... Ik geloof niet, dat hij 't ernstig opneemt.

DORA.

Dat dacht ik... Als 'n man van eer 'n oorveeg ontvangt van 'n man...

POTTER.

Draait 't neer op 'n duel...

DORA.

Wat zou jij doen... als jouw vrouw...

POTTER,

(glimlachend).

We dwalen af. Ik ben je advocaat.

DORA.

Juist! juist!

(een stilte. Ze speelt koortsachtig met den brief)

Weet je wat ik gister wilde?... Wegloopen!

POTTER

(verrast).

Wegloopen?

DORA.

Lees!

(geeft hem den brief)

Lees hard op... 'k wil 't nog eens hooren.

POTTER,

(leest).

Liefste Dora!

(kijkt verrast op)

Is dit van Ferdinand?

DORA.

Ja!

POTTER,

(glimlachend).

Dus ik was liefdesbode.

DORA.

Lees!

POTTER,

(leest).

‘.... 'k Heb je niet goeden dag gezegd, 't zou de herhaling van 'n pijnlijk onderhoud geweest zijn... Ik wacht je. Ik wacht je, versta je? Er gaat een trein om kwart voor vijf. 't Gebeurde van gister heeft me verbitterd. Tegenover dien man is alle ridderlijkheid misplaatst. Jij had gelijk. Ik was een dwaas. Houd je woord....’

(hij kijkt verbluft op).

Is dat nu ernst?

(zij knikt).

Maar dat zul je toch niet doen?

DORA.

Nee, dát zal ik niet doen.

POTTER.

Dat dacht ik ook... Je moògt dat niet doen. Je kùnt 't niet.

DORA,

(droomerig).

Nee, dát doe ik niet.

POTTER.

Die luitenant heeft geen rechten op je. Je moogt je naam niet in 't slijk gooien.

DORA,

(opstuivend).

Geloof je me zóo klein, dat ik aarzel om 'n naam? Bah! Een naam! welken naam?
Bartels of Kremer?

POTTER.

Beide!

(Een stilte. Dora zit nadenkend).

Hier is de brief.

DORA,

(droomerig).

Vrouweneer is toch een machtwoord...

POTTER.

Je hebt altijd van paradoxen gehouden.

DORA.

Ik ben getrouwd. Dat is fatsoenlijk, niet?

POTTER,

(glimlachend)

Ik meen van ja!

DORA.

(meer tot zich zelf dan tot hem).

De vrouw van Barendse was 'n... 'n... omdat ze *niet* getrouwd was... Ik ben fatsoenlijk. Ik houd nièt van... m'n man... Ik blijf an 'm gekoppeld... Ik ben dus mèèr 'n... Ik word betaald.. gekleed, gevoed.. 'n... 'n... zoo'n woord is hard om uit te spreken.

(tot Potter, driftig).

Hoe noem je 'n vrouw, die zonder liefde voor... voor geld zich geeft?

POTTER,

(ongeduldig).

Ben ik nu hier om met je mee te dromen? Een fatsoenlijk man neemt tegenover 'n eerbare vrouw niet 't woord in z'n mond, dat je me vraagt, Dora!

DORA,

(treurig).

Ik ben niet eerbaar... Spreek 't uit.

POTTER.

Je bent krankzinnig.

DORA.

Nu niet... Nu denk ik klaar. Maar jij begrijpt me niet... Jij kent alleen je wetboek... Als 'k straks heenga...

POTTER.

Dat zul je niet!

DORA.

Wie zou 't me beletten?

POTTER.

Ik!

DORA.

(minachtend).

Jij?

POTTER.

Ik zal Karel waarschuwen... 'k Ben z'n neef.

DORA.

(koel).

Onnoodig. 'k Zeg 't hem zelf.

(Een stilte. Potter loopt gejaagd heen en weer).

DORA.

Als 'k straks heenga, Tinus, heen naar den man, dien 'k lief heb gekregen... dan zal er iets herleven in me... Aan Kremer heb ik me verkocht... 'k Ben nooit z'n vrouw geweest... 'k Was z'n koopwaar.

POTTER.

Dat is absurd! absurd! absurd! Wie dwong je 'm te nemen?

DORA.

Niemand!

POTTER.

(ongeduldig).

Nu dan?

DORA.

Niemand dwong me... 't Ging zooals 't gaat en altijd gaan zal. 'k Had de keus tusschen hem en tante. Ik dacht, zooals ze allen denken... liefde komt, je went aan elkaar... Hij was rijk... Ik - dat weet je - Hij daalde tot me af, niet waar? 't Was 'n gratie van 'm.

(weer droomerig)

Op 'n dag... 'k weet niet hoe 't kwam werd 'k wakker, klaar wakker... De liefde was *niet* gekomen... geen achting zelfs... 'k Vond mezelf misselijk... Om 'n bestaan bleef ik hier... en dan de vormen zie je... de vormen van de wereld zijn één met ons geworden... hereditieit van 't menschdom...

POTTER.

Je bent een droomster... 'n dweepster... Je leeft in de nevelwereld van een aantal utopiëen... Denk nu eens even heel koel... Wat zou de wereld worden als jouw ideeën over 't huwelijk pasmunt werden.

DORA.

Er zouden minder leugens zijn!

POTTER.

En meer bedrog.

DORA.

Zie Tinus... Je hebt gelijk omdat de menschen leugens willen... En toch... 'k zou liever sterven voor mijne utopie, dan dat 'k leven wou voor jouw gezond verstand.

POTTER.

En zeg nu eerlijk: heeft die ongeoorloofde liefde voor den luitenant niet den doorslag gegeven aan al je theoriën?

DORA,

(bitter).

Ongeoorloofd zeg je? In dat woord ligt 't heele verschil van ons denken... Die liefde reinigt me... Welnu ja! ja! ja!... Die liefde gaf den doorslag.

POTTER,

(elk woord wikkend).

Gesteld je trouwt met den ander... Gesteld na een maand, na een jaar, na twee jaar, na tien jaar... leer je hem ook beoordeelen.

DORA,

(eenvoudig).

Ik heb hem lief!

POTTER,

(als voren).

Gesteld... man en vrouw zijn toch gelijk... Gesteld dat hij na een maand, na jaren... tot je kwam... en zei... Dora, 'k ken je nu, we passen niet bij elkaar... of... 'k heb een ander lief... 'k ga heen...

DORA,

(toonloos).

Ga voort...

POTTER.

Dat hij 't zelfde deed, wat jij nu doen gaat, want Karel houdt toch van je met al z'n gebreken... Wat zou je zeggen?

DORA,

(dof).

Als dat gebeurde zou ik heel ongelukkig zijn... 'k zweer je Tinus, dat ik zeggen zou... Ga heen.

POTTER,

(haar de hand reikend).

Je hebt moed... Maar als je dan zoo denkt, als je zóó overtuigd bent... dan zijn er twee raadsels voor me. - Je bent niet weggelopen... En je wilt echt-

scheiding. Je overtuiging belet je dus niet rekening te houden met... 't oordeel van...

DORA.

De wereld!

POTTER.

Juist.

DORA.

'k Ben gebleven om 't *hem te zeggen*... Eén enkel woord van Ferdinand deed me denken... En dat idee van echtscheiding vin-je dwaas, niet waar!

POTTER.

't Is in tegenspraak met al je argumenten.

DORA.

Zoo schijnt 't... Zeg Tinus... als Barendse, de organist, z'n kind niet gewettigd had, door die vrouw te trouwen, wat zou er dan staan in de registers van den Burgerlijken stand?

POTTER.

Vader onbekend.

DORA.

't Kind was dan onecht... Wat zegt jouw wereld van 'n onecht kind?

POTTER.

Waar wil je heen?

DORA.

(in stille extase).

Als twee menschen bij elkander gaan, omdat 'n edel iets hen tot elkander drijft... dan staat dat hoog... Kinderen komen... 't Kind komt ongevraagd. 't Kind 't wou misschien *niet* komen... 't Kind heeft 't recht van rekenschap... 't Kind begrijpt de drijfveer van de ouders niet... 't Kind 't leert alleen den schimp van allen om z'n geboorte... Zie je, als twee elkander

liefhebben en 'n kind wordt hun gegeven, dan is dat kind onecht, wanneer 't *huwelijk* niet gesloten. Onecht, versta je? Onecht, terwijl de liefde rein en hoog... Vreemd is die wereld, Tinus! Altijd 'n kringloop. Ouders sterven... kinderen blijven... De kinderen moeten boeten voor 'n ideaal... Dat mag niet... We hebben niet 't recht hun lot te doemen. Nu zul je weder lachen, niet?... 'k Ben nog zijn vrouw, en denk al... Ik droom... ik fantaseer... Toch is 't beter zoo te fantaseeren, dan dat men later soms verbleekt voor 'n lach 'n blik... van 't eigen bloed. Wat zeg je nu? Kijk niet zoo vreemd. Ga zitten... Laat ons zakelijk praten. 'k Wil echtscheiden.

POTTER.

Ik sta verbaasd. Je bent 'n kleine dichteres. M'n God... Jij die zoo ontwikkeld spreekt... Waarover heb je 't altijd met Karel gehad?

DORA.

(spottend).

Over de zeug, de biggen, de whistclub... Ik vraag nu advies!

POTTER.

Ik heb er geen.

DORA.

Dank je.

POTTER.

Als je zoo spreekt met hem, als nu met mij, dan zal misschien zijn eergevoel - die twist van gister helpt mogelijk ook - hem ingeven, vrijwillig van je te scheiden.

DORA.

En als hij niet wil?

(Potter haalt de schouders op).

Welnu, dan heb ik m'n plicht gedaan... dan geef ik je m'n woord...

4de Tooneel.

De vorigen, Roelofs.

ROELOFS.

Goeien middag. 'k Ben blij u an te treffen.

DORA.

'k Was ongesteld.

ROELOFS.

'k Wou... 'k wou...

(kijkt herhaaldelijk Potter aan).

DORA.

'k Heb voor Tinus geen geheimen... Da gaf me uw kaartje... Uw bemiddeling is overbodig, dokter... Zeg hem dat.

ROELOFS,

(gaat bedaard zitten).

Mag 'k uw pols eens voelen?

DORA,

(spottend, zonder naar 't verzoek te luisteren).

Normaal, dokter, heel normaal.

ROELOFS,

(beslist).

Ja maar 'k sta er op dat zelf te constateeren.

DORA.

Ei... ei... Onnoodig... Is Kremer ongerust?

ROELOFS,

(overredend).

'k Heb er mijn reden voor... wilt u mij uw hand geven?

DORA,

(scherp).

Neen! En laat toch dien goeilijken toon varen, dokter... u is hier bij geen zieke... Ik... was nerveus... Ik ben 't nu niet meer. Ik ben nu kalm, omdat 'k gelukkig worden ga.

(spottend)

Dat is een raadsel...

ROELOFS.

Kremer sprak me van 'n buitengewone opgewondenheid... 'k Geloof daar ook aan...
Luister naar goeien raad...

DORA.

Dus hij vindt me ook overspannen? Dus we gaan niet naar Teunis, maar naar
Wiesbaden? Hoor je Tinus?

ROELOFS.

Wiesbaden zal u goed doen... Kremer wil u spreken... Hij kwam bij me... U hebt u
opgesloten den heelen dag. Wilt u hem nu zien?

DORA.

Zeg hem, dat *ik* zelf hem spreken wil.

ROELOFS.

Bravo! Dat komt dan weer in orde. Foei, waarom hebt u hem niet dadelijk toegelaten?

DORA,

(luchtig).

Een gril... 'n kleine bouderie... En dan 'k wachtte 'n briefje... dit briefje...

ROELOFS.

Een briefje?

DORA,

(spottend.)

Ja... 'n recept... 'n vreemd recept.

ROELOFS.

'k Begrijp u niet... Neem nu 'n goed woord aan. Man en vrouw moeten elkander
verstaan... Ik heb grijze haren... 'k Heb levensondervinding, mevrouw. Daar is geen
mooier parabel dan die van Adam en Eva...

DORA.

Ei! Ei!

ROELOFS.

Voelt u niet de poëzie die er ligt in Eva's geboorte? Wat Adam ontnomen werd, werd hem weergegeven.

DORA.

(nervus-lachend).

Darwin! Darwin! dokter. We stammen van de apen.

(af door deur rechts).

5de Tooneel.

ROELOFS, POTTER.

ROELOFS,

(Potter aankijkend.)

Begrijpt u die verandering?

POTTER,

(lachend.)

Goeie hemel, hoe kom je nu ook op Adam en Eva, dokter? Wil ik je eens wat zeggen... 't Was misschien 'n boel beter geweest... als de beruchte rib niet van domicilie veranderd was. Groet je vrouw, dokter, Adieu!

(neemt hoed en stok, wil rechts afgaan).

ROELOFS.

Potter! Hé!

(Potter kijkt om)

Kremer loopt voor 't huis op en neer... Wil j'm vragen binnen te komen?

POTTER.

Met plezier... Adieu!

(af.)

6de Tooneel.

ROELOFS, DA, daarna KAREL.

ROELOFS,

(loopt 'n paar maal op en neer).

'k Heb mevrouw al gezien.

DA,

(brengt 'n karaf water).

Zoo, zoo...

ROELOFS.

Eet je lekker van middag?

DA.

Hutspot met klapstuk.

ROELOFS.

Dat moet ik morgen ook hebben.

DA.

U krijgt kool met varkenscarbonade.

ROELOFS,

(lachend.)

Je bent op de hoogte.

DA.

Dat wist ik gister al. De Burgemeester heeft levende visch angekregen... ze sprong de mand uit.

KAREL,

(snel binnentredend.)

Waar is ze?

ROELOFS.

Boven. Ze wil je spreken.

KAREL.

Dank je.

DA.

Kan ik opdoen?

KAREL.

Nee... je moet nog wachten.

DA.

Ja maar, 't is nou tijd... 't Is kwart over vier... de aarpels staan al af... Mijn schuld niet as ze stijf worden.

(af.)

7de Tooneel.

ROELOFS, KAREL.

KAREL.

Wat zei ze?

ROELOFS.

Niets!

(staat op).

KAREL,

(angstig).

'k Wou wel... 'k Wou wel dat je er bij bleef.

ROELOFS.

Merci! 'k Heb geen tijd ook... 'k Heb nog veel af te doen... Wiesbaden is dus in orde?

KAREL.

't Moet wel, hé? 't Is 'n bloedgeld... Je sprak van...

ROELOFS.

Laat de geldkwestie nu rusten.

KAREL.

't Blijft toch onder ons wat ik je verteld heb?

ROELOFS.

Natuurlijk. Bonjour!

KAREL.

Goeien dag.

(hem bij de deur vasthoudend).

'n Kleine duizend gulden, zei je?

ROELOFS,

(ongeduldig).

Ja! ja! Bonjour!

8ste Tooneel.

KAREL, daarna DORA.

(Karel staat even bij de deur te denken, treedt op de gedekte tafel toe, neemt 'n flesch wijn op, bergt deze weer in 't buffet. Terwijl hij hiermee bezig is, komt Dora binnen. Ze draagt op den arm hoed en mantel.)

KAREL,

(na een stilte).

Ga je uit?

DORA.

Ja.

KAREL.

't Is etenstijd...

(ze antwoordt niet)

Gisteravond... is er iets gebeurd...

DORA,

(hoed en mantel neerlegend).

'k Vraag je excuus.

KAREL.

(verrast).

Je vraagt excuus?

DORA.

Ik beken dat ik overdreven was... dat jij te veel gedronken had.

KAREL.

Zie je... 'k schaam me dat zoo iets gebeurd is... 'k Begin nou te gelooven, dat die reis naar Wiesbaden...

DORA.

Die reis naar Wiesbaden is onnoodig.

KAREL.

'k Heb Roelofs alles verteld... 'k Wil alles doen om je weer gezond te maken.

DORA.

Je kunt je geld besparen.

KAREL.

Ja maar, zie je...

DORA,

(schamper).

Heeft Roelofs je goed bang gemaakt?

KAREL.

Wat meen je?

DORA.

Je bent naar 'm toegegaan... Je hebt 'm jóúw verhaal gedaan van die scène... Toen heeft hij je gezegd... dat 'k... dat 'k... wel gek kon worden als 'k hier bleef... Je kijkt me verbluft an... Ik lees je gedachten... Jij noch Roelofs... Jullie kunt niet komediespelen.

KAREL.

Dus je wilt niet? Ook niet naar Scheveningen?

DORA.

Nee!

(een stilte. Karel schelt).

waarom bel je?

KAREL.

Voor 't eten.

DORA.

Nog niet!

9de Tooneel.

De vorigen, DA.

DA.

Wordt er gebeld?

DORA.

Nee!

DA.

'k Hoorde 't toch.

DORA.

Je hebt je vergist.

(Da af).

10e Tooneel.

KAREL DORA.

KAREL.

Ja maar... 't Is nou toch tijd.

DORA.

We hebben nog veel te spreken.

KAREL.

Na 't eten, als je wilt... 'k Heb eetlust.

DORA.

We zullen niet meer, *nooit* meer aan dezelfde tafel eten.

KAREL.

..... 'k Geloof dat je maalt.

DORA,

(al 't volgende op ijskouden toon).

Wil je even gaan zitten.

(ze zetten zich).

'k Heb je neef daar straks 'n advies gevraagd...

KAREL.

'n Advies?

DORA.

We gaan scheiden, Kremer.

KAREL,

(angstig kijkend),

Bij God... 'k Geloof dat Roelofs...

DORA.

Roelofs is 'n sukkel.. Laat me niet afdwalen.. We gaan scheiden... Jij zult de scheiding aanvragen... want ik heb jou geslagen.

(Karel rijst op).

Blijf zitten!

KAREL,

(op een toon alsof hij met een kind spreekt).

Ja - ja - we zullen scheiden...

Heel goed... Maar willen we nou gaan eten, kind?

DORA.

Ga zitten, Kremer!

KAREL.

Ja - ja - je zult in alles je zin hebben.

DORA,

(met bedwongen toorn).

Als je zóó blijft spreken, zóó...

(zich inhoudend).

Ik ben niet gek... Luister, heel kalm... Let op, Kremer.. of ik gezond spreek... We gaan scheiden, omdat we niet bij elkander hooren, omdat ik je niet acht, omdat ik je... nee, ik wil je niet beledigen voor de laatste maal... We gaan scheiden omdat ik m'n vrijen wil behouden heb, omdat ik geen koopwaar ben, omdat ik immoreel was, laag, gezonken, omdat 'k de achting voor mezelf herwinnen wil, *omdat 'k 'n ander liefheb.....*

KAREL,

(sussend).

Ja - ja - we spreken er verder over...

(steekt de hand naar de bel uit).

DORA.

Schel niet!

KAREL.

'k Wou daar liever strakjes over praten... Wees nou niet zoo dwaas, kindlief... 't Is beter voor je... Laten we eerst gaan eten.

DORA,

(hem aanziend, met ontzetting, de handen naar 't hoofd brengend, dan hartstochtelijk).

Je gelooft dus... Je gelooft dus... Kijk me zoo niet an... Je maakt me krankzinnig door je twijfel.

KAREL.

Bedaar nou, bedaar nou, Doortje.

DORA,

(toonloos).

Je hebt gelijk.

(koud).

Wil je scheiding aanvragen?

KAREL.

Later... Later!

DORA.

Antwoord nu!

KAREL,

(sussend).

Ja.. ja..

(schelt plotseling).

DORA,

(driftig).

Ik heb nog meer te zegen.

11e Tooneel.

DE VORIGEN, DA.

KAREL.

Je kunt opdoen, Da.

(Dora rijst op, zet haar hoed op; - Karel terzijde tot Da).

Loop naar dokter Roelofs, dadelijk... Breng hem mee, vlug, vlug!

(Da af).

12e Tooneel.

DORA, KAREL.

KAREL

Ga je toch uit? 'k Ga met je mee.

DORA,

(ernstig).

Als er nù 'n misverstand tusschen ons is, Kremer, dan is dat jouw schuld.. Ik ga heen voor goed...

Als je dan niet scheiden wilt om dat van gister... dan kun je 't doen - omdat ik wegloop.

KAREL,

(vriendelijk).

Maar luister toch naar rede, kindlief, Doortje, gekke meid.

DORA.

Ik kom nooit terug... En 'k zal wachten tot jij begrijpt...

KAREL.

Maar ik begrijp je nu al

(ze trekt haar mantel aan, angstig).

Wil je liever niet wachten tot Roelofs komt.... 'k Heb 'm laten roepen.

DORA.

(de handen voor de slapen houdend).

Nee! Nee!

KAREL,

(zich opwindend).

Nou... dan is 't genoeg... Naar woorden wil je niet luisteren... je gaat niet!

DORA,

(zacht).

Wou je geweld gebruiken?

KAREL.

Ja, je bent niet toerekenbaar.

DORA,

(hartstochtelijk).

Ik zweer je... Ik zweer je... Ik ben niet gek.

KAREL.

Je zoudt dwaasheden doen... Je zoudt ons allebei belachelijk maken.

(driftig)

Trek je mantel uit!

DORA.

Nee... Raak me niet an!

KAREL.

Je zult niet!

(overgaand tot zachteren toon)

Je verlaat 't huis niet.

(snel af door deur rechts).

DORA.

Hij sluit de deur!..

(wijst niet de vinger op 't voorhoofd, gaat in den tuin, Karel keert terug, houdt een sleutel in de hand).

KAREL,

(rondziend, ijlt naar de tuindeur toe).

Ben je hier?

DORA,

(buiten).

Ja... Geef je geen moeite... Ik zal hier wachten... Je hebt gelijk... Laat 't eten opdoen.

(Er wordt gescheld. Karel rechts af. 't Tooneel blijft eenige oogenblikken leeg. Geluid van stemmen).

13de Tooneel.

KAREL, ROELOFS, POTTER.

KAREL,

(druk).

Ze is volslagen malend.... ze spreekt van heengaan.

ROELOFS.

Waar is ze?

KAREL.

In de verandah.

ROELOFS.

We zullen bedaard met haar praten.

KAREL

(zenuwachtig).

Blijven jullie hier eten, wil je? Ik ben angstig met haar alleen.

POTTER,

(ernstig).

Karel... heb je haar goed begrepen? Ik sprak haar

'n kwartier geleden. Ik vond haar zeer helder... zéér intelligent... ze wil van je weg... omdat ze...

KAREL.

Gekheid! Onzin! Roelofs waarschuwde me. Nou heb ik met eigen oogen gezien.

(hij schelt)

'k Heb d'r boekenkast ook op slot gedaan... Die raad was uitstekend, Roelofs

(tot Da, die binnenkomt)

Dek voor twee personen meer!

(hij gaat zelf naar het buffet, zet de wijn weer op tafel)

Wil je gelooven, dat 'k zenuwachtig ben.

(schenkt in)

Wie had dat kunnen denken?

ROELOFS.

Roep je vrouw nu.

KAREL,

(door de tuindeur).

Dora! Dora!

(kijkt verschrikt om).

POTTER.

De tuindeur stond open...

KAREL.

Groote God!

(ijlt den tuin in, keert weer terug, houdt zich aan den deurpost vast, wankelt, dan heesch)

Ze is weg!.....*)

(maakt een beweging haar na te ijlen).

POTTER.

Ze is weg... Haal haar niet terug. Ze ging omdat ze wilde naar... den ander...

*) Op aanraden der heeren Le Gras & Haspels eindigde 't stuk bij den uitroep 'ze is weg'. Het toestaan der coupure was verkeerd. Uit den slotzin blijkt immers sterker - dit voor de slimmerds, die Karel sympathiek vonden - hoe weinig aantrekkelijks deze egoïst heeft

KAREL,

(woest).

Naar?.....

POTTER.

Naar hem... Ferdinand!

KAREL.

Vervloekt! vervloekt! 'k Ben voor altijd belachelijk! Vervloekt! 'k Nam d'r zonder 'n cent!

(loopt driftig op en neer, valt op een stoel bij de gedekte tafel, blijft even suf zitten, kijkt verwilderd op, ziet de tafel voor twee personen gedekt, maakt 'n beweging, snauwt Da toe)

Neem weg dāt!...

(Da neemt angstig Dora's bord en glas op).

GORDIJN VALT.